

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opggericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

*Het Koloniaal belang
is een Algemeen
Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	" 2.50
Afzonderlijke nummers.	" 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel.	f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	" 0.09
" " " 1000 "	" 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie“, en gezonden aan de Presidente, 7a Heerengracht, Den Haag.
Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.
Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij „HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG“, NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 'sjaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Inhoud van dit nummer:

Mededeelingen. — Hoe de burgerlijke geneeskundige en veterinaire dienst en die van het ijkwezen in Nederlandsch-Indië zouden kunnen en moeten worden. — Pers-kroniek. — Indische Textielkunst. — Uit de O.-I. Mail. — West-Indische Berichten. — Van Vreemde Koloniën. — Ingezonden. — Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost en West-Indië. — Feuilleton.

Mededeelingen.

I. Van de Redactie-Commissie:

De heer W. van der Zijl, administrateur van ons Weekblad is van de Riouwstraat 212 verhuist naar de Verhulststraat 51 den Haag.

Beleefd verzoekt hij aan alle verhuizende leden om hem bij de opgave van hun nieuw adres, ook het oude te willen vermelden, terwille eener geregelde toezending van *Het Koloniaal Weekblad*.

II. Van de Afdeling Nijmegen:

Den 21sten dezer had de gewone jaarlijksche vergadering plaats. Uit het jaarverslag bleek, dat de Afdeling zeer zeker een aantal warm belangstellende leden telt, maar anderszins toch ook, dat zij veel te weinig steun ondervindt, vooral van de Oud-Indischgasten, wil er met de noodige kracht gewerkt kunnen worden aan het doel, dat *Oost en West* beoogt.

Het Bestuur wekt dan ook de trouwe leden met aandrang op, om, ieder in hun kring, anderen over te halen zich bij onze Vereeniging aan te sluiten.

Als bestuursleden werden herkozen de aftredende leden K. F. Caspersz en C. M. E. R. C. von Bose, terwijl de heer D. G. J. Beijens in de plaats trad van den heer L. N. O. Wethmar, die van de oprichting der vereeniging af met zooveel toewijding de functie van penningmeester vervulde.

III. Van het Dag. Bestuur der Vereeniging:

Omtrent onze

Tentoonstelling in Boschoord

Bezuidenhout 18 den Haag,

welke Zaterdag 21 dezer geopend werd, merkte *Het Vaderland* van dien datum zoo terecht op:

„Een speciaal-tentoonstelling van Indische kunstnijverheid en huisvlijt is altijd de moeite van het bezoeken waard, maar wanneer het mooiste van het mooie, dat Oost en West op dat gebied opleveren, is samengebracht in een mooie zaal als de Manège van de villa Boschoord op het Bezuidenhout, waar licht en ruimte beide medewerken om het tentoongestelde op zijn voordeeligt te doen uitkomen, dan eerst komt men met recht onder de bekoring van deze mystieke, Oostersche beschavingswerken, die alles, tot zelfs de eenvoudigste huismebelen, kleedingstukken, wapens en andere gebruiksdingen smaakvol versieren.

De rijkdom van kunstproducten, uit den geheelen Oost-Indischen Archipel — benevens eenig houtsnij- en aard-

werk van boschnegers en Indianen uit Suriname en kantwerk uit Curaçao door het hoofdbestuur der Vereeniging „Oost en West“ samengebracht, is bijzonder groot. De beide wanden zijn overdekt met de prachtigste batik- en weefwerken.

Een vitrine met Indisch zilver, drijf- en ciseleerwerk Padangsch filigrain, knopen, bijouterieën, een groote tafel vol zilveren gebruiksartikelen van den Atjeher en den Javaan, mooie staaltjes van borduur- en kantwerk, een collectie rijk versierde en met goud ingelegde krissen en Dajaksche koppensnel-messen, lanssen, en prachtige voorbeelden van kopersmeedkunst, vlechtwerk en schilderwerk, het is waarlijk ondoenlijk om alles op te noemen wat deze zeer bezienswaardige tentoonstelling bevat.

In *De Avondpost* van 24 dezer schrijft R.:

„De vereeniging *Oost en West* heeft tot en met 29 April in de manègezaal van villa Boschoord, Bezuidenhout 18, eene prachtige tentoonstelling van Nederlandsch-Indische kunstnijverheid en huisvlijt geopend.

De liefhebbers van Indische kunst kunnen daar volop genieten van een zeldzame collectie gebatikte en geweven saroengs, kains, slendangs, zakdoeken en andere inlandse kleedingstukken. Bruine, groene, roode saroengs met prachtige, ouderwetsche kapala's, tusschen rijke doeken met gouddraad doorweven, vragen om nauwkeurige bezichtiging. Soms is het blauw of bruin der vorstenlandsche batiks zoo diep, zoo zacht, zoo bescheiden alsof 't zeggen wil: zie naar me; laat ik een streeling voor de oogert zijn, maar raak me niet aan. Werkelijk, sommige van deze lappen hebben iets verbazend voornaams, zij staan op zulk een geweldigen afstand van onze Europeesche maaksels.

Fijn van teekening, bewonderenswaardig van kleur, geven deze dingen een aesthetisch genot, dat moeilijk onder woorden is te brengen.

Zij, die van schoonheid houden, maar tegelijk iets griezeligs noodig hebben voor hunne verbeelding om te kunnen genieten, vinden hier ook eenige schilden van Dajakkers met vreesaanjagende teekeningen en hunne wapens, waarmede zij koppensnellen. Erkend moet worden, dat de grepen der klewangs prachtig gesneden zijn.

Voorts ziet men er vrouwenhoeden met curieuse versieringen, op glas-geschilderde wajangvoorstellingen, gedreven en gegraveerde koperen vazen, ketels en andere voorwerpen, zeer kunstig vlechtwerk, — inderdaad te veel om alles afzonderlijk te behandelen.

Ook is er een tafel met allerlei zilveren voorwerpen, zooals toiletartikelen, hoofdversieringen, arm- en enkelringen, sirihdozen, alles smaakvol van vorm en mooi sober van versiering.

Nog een andere tafel geeft West-Indische producten te zien. Vaatwerk door Indiaansche vrouwen vervaardigd, houten lepels en een pagaai door boschnegers bewerkt, voorwerpen van zaadjes gemaakt, geven alle enig begrip van een kunstuiting, die doet zien wat met weinig en eenvoudige middelen tot stand is te brengen.

Aan een der lange wanden is op een tafel een gedeelte van een gebatikte looper te zien, die onder Europeeschen invloed is gemaakt. Ik vestig hierop juist de aandacht, omdat het ding, een echt prul, zoo duidelijk laat zien, dat wij de inlanders niet moeten laten werken zooals sommige Europeanen dat willen, ze niet in een dwangbuis moeten stoppen. Beter, lijkt mij de poging van het bestuur der Ver. O. en W. om onze bruinen broeders en zusters voorzichtig in eigen opvatting houdend, eenige leiding te geven in het versieren en ontwerpen van hunne voortbrengselen en die zoo te kiezen, dat zij ook in Europa te gebruiken zijn. Dat streven, met zeer veel voorzichtigheid ten uitvoer gebracht en b.v. onder leiding van een bekwaam kunstenaar als Lebeau, zou nog veel goed kunnen maken van wat wij vroeger door onwetendheid in den Javaan bedorven hebben.

Er is wel geen catalogus, maar dit gebrek wordt ruim-

schoots vergoed door de vriendelijke uitleggingen van een der aanwezige commissieleden.

Een bezoek aan deze tentoonstelling zal onze aesthetische vorming zeer ten goede komen en onze kennis van Insulinde stellig uitbreiden.

Verder kunnen wij met groote dankbaarheid vermelden, dat onze tentoonstelling verleden Dinsdagmiddag verrijkt werd met een bijzonder fraaie collectie uit het Koninklijke Huisarchief, door Hare Majesteit de Koningin daarvoor afgestaan, bestaande uit:

Een gevlochten doos, met schelpjes versierd, welke inder tijd door Prins Alexander uit Celebes werd meegebracht. Een koker van bamboesnijwerk.

Een dito van mooi gevlekt bamboe (*toetoe*) met goud belegd en omsluitende een gecaligrafeerde opdracht: *Aan Hare Majesteit Wilhelmina, Neerlands eerste Koningin bij haar opnemen van den Koningsstaf bieden de gezamenlijke Broeders Vrijmetselaren van Insulinde eerbiedig den eijns hinner hulde, verced in den wensch, dat de zegen des Groeten Bouwheers Haar geluk en het geluk van Hare onderdanen in Nederland en in Oost en West al vaster gronde en al hooger moge rijzen tot een gedenkteeken Zijner bescherming, omrankt door het gebloemde van dank en hoop.*

Een groot fluweelen album met zeer fijne filigrain zilveren rand omgeven en een kleinere, bevattende de beschrijving van de *wajang orang prejawa*, rijk versierd met in goud gedreven ornamenten, afgezet door tal van op indische wijze geslepen diamanten.

Een doos met gekleurde fotografieën uit West-Java. Een prachtkist, geschenk van Generaal van Heutsz, van inlandse houtsoorten, belegd met verschillende Atjehsche, gouden sieraden, welke als pootjes, rand, sleutelplaat, midden- en hoekstukken zijn aangebracht, gevuld met Foto's van Noord-Sumatra.

En eindelijk een zeer fraaie doos van Japaraasch houtsnijwerk, en bijbehorenden koker met wenschen en de portretten der Regenten van Java en Madoera, die den oud-Inspecteur van cultures, den heer van Lawick, verleden jaar opdroegen, dit huldeblijk namens hen der Koningin te willen aanbieden.

Hoe de burgerlijke geneeskundige en veterinaire dienst en die van het ijkwezen in Nederlandsch-Indië zouden kunnen en moeten worden.

(Aangeboden.)

(Slot.)

Het streven moet er op zijn gericht, om, waar eenigszins mogelijk, al dadelijk aan het hoofd van de etablissementen, althans der kleinere, de bekwaamsten onder de *doctors-djawa* te plaatsen, en hun aantal geleidelijk uit te breiden; terwijl de jongeren ook der Europeesche geneesheeren aanvankelijk worden te werk gesteld. — de laatsten, nada! zij te Batavia een speciaal cursus voor tropische ziekten hebben doorlopen en grondige kennis van het Maleisch hebben verworven —, aan de Hoofd-etablissementen of aan een der grootste etablissementen. De wijze van samenwerking met gewone artsen, met de geneeskundigen dienst en apothekers van leger en vloot, zoo ook met den veeartsenijkundigen dienst, zou waar nodig, goed moeten worden geregeld. Tarieven behooren te worden vastgesteld van hetgeen door inlanders, die op ondernemingen en fabrieken werken, zou moeten worden voldaan voor het genot van geneeskundige behandeling en medicamenten.

Gaandeweg moet, in verband met uitbreiding van de doctor-djawaschool, het aantal Inlandsche geneeskundige ambtenaren worden vergroot, dat der Europeesche verminderd. En zou 't ook geen aanbeveling verdienen bij het leger, doctors-djawa aan te stellen? Deze allen zouden in de gelegenheid gesteld moeten worden herhalings- en aanvullingscursussen te Batavia of in Europa te volgen; voor helpers en vroedvrouwen zal dit minder noodig zijn, omdat zij altijd op de hoogte kunnen blijven van hun vak, zowol door de voortdurende uitoefening er van, als door de bijna dagelijkse aanraking met hun natuurlijke onderwijzer, den betrokken geneeskundigen ambtenaar, chef van het etablissement, die ook eene kleine bibliotheek met de voornaamste vak-tijdschriften tot zijn beschikking hebbe. In elke dessa van zekeren omvang, dan wel voor twee of meer kleinere te zamen, zou een bestuurslid speciaal belast kunnen worden met geneeskundige bemoeienis; — thans doet de dorpsgeestelijke (*moden*) reeds iets dergelijks, waar hij vaak wordt belast met het aanbrengen van de vaccine-plichtigen en zich heeft te bemoeien met hen, die moeten worden besneden enz. —, natuurlijk onder verantwoordelijkheid en medewetenschap van het dorps-hoofd.

Ten slotte zou de geneeskundige ambtenaar ook twee of drie keer 'sjaars verslag kunnen uitbrengen omtrent den toestand der Europeesche paupers, voorzoover hij daarmee kennis maakte door met hen in aanraking te komen.

Te Batavia zou moeten worden opgericht eene geneeskundige academie, omvattende de speciale school voor tropische ziekten, voor artsen in algemeen zin, de uitgebreide doctor-djawaschool, het *pare vaccinogène*, bacteriologische inrichting, instituut Pasteur en centrale bibliotheek; dit alles ressorteerende onder het Dep. v. O. E. en N. Vanwege dit departement worden ook de volksboeken gedrukt; de Hoofd-etablissemten staan onder den aan dit departement werkzamen Hoofdinspecteur, Chef van den burgerlijk geneeskundigen dienst.

De tegenwoordige toestand, waarbij de burgerlijke-, militaire-, maritime-, veeartsenij- en geneeskundige dienst onder vier verschillende departementen staan, geeft aanleiding tot hoogst onredelijke en onverstandige versnippering. Veel rationeeler en doeltreffender ware het, zoo de militaire en maritieme werden samengetrokken onder het departement van oorlog, vormende het departement van Landsverdediging te Land en ter Zee. Ook diende te worden uitgemaakt, of de paardenartsen bij het leger zelfstandig blijven gehandhaafd, dan wel geïncorporeerd bij den gewonen burgerlijk veeartsenij-kundigen dienst. Deze laatste behoorde echter te worden overgebracht naar het Dep. v. O. E. en N.

Is de veterinaire tak van dienst eenmaal onder dat Departement gebracht, dan kan het geen groote moeilijkheid opleveren, om dien op ongeveer dezelfde wijze te organiseeren; echter ook met strenge doorvoering van het beginsel: verbod van particuliere practijk. De medicamenten,

laboratoria, instrumenten, etc.* der hoofd-etablissemten, staat dan ook ter beschikking van de veeartsen. Secties en preparaten behooren dan eveneens met gemeenschappelijke Rijks-instrumenten te worden gedaan en gemaakt; op de plaatsen, waar etablissementen zijn, ware, zoo noodig en mogelijk, een terrein beschikbaar te stellen, tot plaats van afzondering voor zieke beesten, welke als polikliniek dienst doet. Daar zouden ook modelstallen voor runderen en paarden, model pakzadel, harnachementen, tuig enz. kunnen staan; die stal worde gebouwd van materialen in overeenstemming met de draagkracht van de bevolking der streek.

Voor den rijksvee-arts valt zeer véél te doen. Behalve de reeds bestaande bemoeienis met zieke paarden en runderen, met nemen van maatregelen tegen droes, mond- en klauwzeer en andere epizootiën, hulpbetoon bij de behandeling van zieke dieren, zouden er in alle bestaande afdelingen verplichte driemaandelijksche inspecties moeten plaats hebben van alle huurrijtuigen en -paarden, ook bij hen, die, zonder rijtuigverhuurders te zijn, in de rijtuigenbelasting zijn aangeslagen. Dit onderzoek hebbe plaats ten overstaan van veearts, controleur en districts-hoofd; zoo mogelijk worden op denzelfden dag ook de pikolpaarden nagegezien. Dit kan plaats hebben in het 1ste en 3de kwartaal; in het 2de en 4de worden tevens de voorgeschreven districts-karrenregisters geverifieerd en alle trekbeesten medegebracht.

Als nu iedereen weet, wat zijne verplichtingen zijn, ten aanzien van humane behandeling van zijne trekdieren, van goede verzorging, voeding, drenking en stalling — daarvoor worde weer instructie gehouden, in herinnering gebracht en geëxamineerd, zooals boven is gezegd voor den geneeskundigen dienst —, dan kan de inlandsche rijks- en dessa-politie met meer recht en reden tegen overtreding of nalatigheid te werk gaan, dan kan van haar grootere activiteit worden gevorderd, want ook zij zijn goed ingelicht over wat hun te doen staat. — Voorts is op het gebied van de rasverbetering van vee en paard, door middel van dekstieren en dekhengsten, op dat van bestrijding van het slachten van koekalveren en van voor voortfeling geschikte koeien, van het vaststellen van minimum hoogten, waar beneden geene paarden mogen worden gebezigd voor picol- of trekpaard, van het gebruik van doorenstangen, van de wijze van aanbrengen van den neusring, van verkeerde en wreede practijken bij het castreeren, van het mishandelen van dieren, van het bezigen van gewonde dieren, van het voorkomen van dragen van te zware lasten, trekken, van te zware karren en vrachten, bezigen van ondoelmatig, pijn-veroorzakend tuig, het bekend maken van maatregelen tegen besmetting, de plaatsing en het bezigen van goede drinkbakken en drinkplaatsen nog véél te doen. Bij het hoefbeslag van paarden, de bekleding der hoeven van runderen, vooral van trekvee is ook nog het laatste en juiste woord niet gesproken, en al is dit alles ons bekend, de groote zaak is: de mo-

derne, humane denkbeelden ook bij de bevolking ginds ingang te doen vinden. De wijze van voeding, de manier van zoo min mogelijk wreed slachten, de keuring van dieren en van het vleesch, de inrichting van abattoirs, veemarkten, vleeschverkoop, vleesch- en ook vischhallen; verder het houden van rundvee- en paardenstamboek, harddraverijen, veetoonstellingen; dan de zorg voor en bemoeienis met het kleine vee, pluimgedierte (hoenders, duiven, eenden, kalkoenen), dierenbescherming in het algemeen, dat is een uitgebreid arbeidsveld, wel in allen deele onze aandacht waard.

Ook hier zou wederom te werk gegaan moeten worden, als boven bij de behandeling der volkshygiëne aangegeven, met behulp van het Binnenlandsch Bestuur en van de onderwijsinrichting met inbegrip van de godsdienstschoolen. De veearts make ook zijne tournées; hem worde de bevoegdheid verleend om in iedere dessa waar en wanneer hij zulks noodig acht, al het vee te doen verzamelen en te onderzoeken, en den toestand van de stallen na te gaan. Hij zij verplicht in elk district minstens ééne districtsvergadering per jaar bij te wonen, van elk district minstens twee dessa's per jaar of per half jaar op voorschreven wijze te bezoeken, en op zijne tournées worde hij vergezeld door een veterinairen helper, zooals er bij elk etablissement een is, dan wel een voor elke twee ressorten. Heeft hij er geen tot zijn beschikking, dan worde hem van bestuurswege iemand toegevoegd. Hij kan dan bij zijn onderwijs altijd wijzen op de model inrichtingen van het etablissement. Bij het afkeuren van stallen wegens besmetting en het afmaken van dieren behoorde vergoeding te worden gegeven, zool niet van de geheele waarde, dan toch van een groot gedeelte.

Met behoud van de tegenwoordige veterinaire dienstregeling, zouden ook veterinaire helpers kunnen worden opgeleid, die op de hoofdplaatsen, daar, waar het etablissement is, tevens keurmeesters van vee en vleesch zouden kunnen zijn, en ook belast worden met plaatselijke aangelegenheden, zorg voor ziekenstal, abattoirs enz. De helper zij echter altijd ondergeschikt aan den veearts. Zijne opleiding zoude in een cursus van b. v. een jaar kunnen plaats hebben te Magelang, terwijl te Batavia eene opleidingsschool voor inlandsche veeartsen met grondige vorming ware te vestigen.

Ten slotte diene nog te worden overwogen, of het in het belang van het ijkwezen, niet mogelijk zoude zijn, een zoodanige regeling te treffen, dat de standaardmaten en -gewichten zorgvuldig worden bewaard en onderhouden op de hoofdetablissemten en op de voornaamste etablissementen, onder toezicht en verantwoordelijkheid van deskundig personeel. En als gevolg hiervan zoude een voorschrift kunnen worden gegeven, volgens hetwelk alle detail- en groothandelaars verplicht zijn tot het gebruiken van juiste maten en gewichten, zóó dat bij afwijkingen grooter dan b. v. 25 pct. — stipte nauwkeurigheid als volgens Europeeschen maatstaf mag men net betrachten, zoolang het Indische ijkwezen nog zoo primitief

FEUILLETON.

In de binnenlanden van Sumatra.

DOOR

E. Baron BINDER-KRIEGLSTEIN.

Uit de *Kreuzzeitung* vertaald door L. J. v. d. B. v. R.

IV.

Aan een stillen herfstavond in de Stiermarker-Alpen deed ons het bivak van Keumong op Sumatra denken. Het begon al te schemeren, toen wij gereed waren met het oprichten van ons nachtverblijf; het kleine dal, aan alle kanten omgeven door steile heuvels was in dichte nevelen gehuld. De mist bleef als vlokken wol op de takken der berkenboomen rusten, het was koud — er viel een fijne motregen — en aan onze voeten schuimde een beek met okergele golfjes. De rook van onze vuren bleef tusschen de tenten en grashutten hangen, ons herinnerend aan het verbranden van het aardappelroof zooals dat in den herfst op onze akkers geschiedt. Regenwolken bedekten de lucht, en de geheele omgeving was als in een droefgeestige herfststemming gehuld.

Noord-Sumatra is werkelijk onvergelykelyk schoon!

Den volgenden dag gingen wij vroegtijdig weder verder. Gedurende den nacht waren er drie Atjehers bij ons gekomen, een oode heer met diep liggende, schitterende oogen, het opperhoofd van een dorp, met zijn bediende en een jonge beeldschone man uit een voornaam geslacht, die ons zouden vergezellen. Hun betelnoten, een klein zakje met tabak en een bundel siri-bladeren dragen zij in een zijden zakdoek met zich mede, aan één der punten daarvan hangen breloques, waaronder zonderling gevormde sleutels, van goud en zilver, soms zeer fraai geëmail-

leerd. Het breede eind van den doek wordt over den schouder naar achteren geworpen, de punten hangen naar voren af en houden alles in evenwicht.

In de rechterhand dragen zij steeds het scherp geslepen zwaard en het opperhoofd van een dorp mag een dolk in den gordel steken, waarvan het gevest meestal zwaar verguld en met diamanten bezet is. Deze kostbare wapens gaan van het eene geslacht op het andere over.

Hun kleeding bestaat uit een gekleurd zijden broek van inlandsch weefsel, dikwijls met mooi borduurwerk versierd, waarboven een even fraaie lendendoek *ofidja*, gedragen wordt. Als jas hebben zij een zwart hemd of baadje, terwijl de arme menschen zich tevreden stellen met een doek, die zij om de schouders slaan. Schoenen dragen zij nooit, slechts zeer zelden sandalen. Ook het meerendeel der *marechausses* loopén barrevoets, terwijl de Europeaan hier alleen schoenen draagt om de niet voldoende geharde voetzolen te beschermen tegen doornen en steenen, die hier zoo talrijk zijn, dat men alle veertien dagen nieuwe schoenen moet hebben, en zelfs de sterkste laarzen, ten gevolge van het dikwijls doorwaden van beekjes, in twee weken tijds stuk zijn.

De Atjehers dragen zelden hoeden, alleen hebben de opperhoofden de uit zijden reepjes gevlochten, bontkleurige mutsen, *kopia*, der Arabieren. Het gewone volk wikkelt een bruinen doek om het hoofd en bergt daarin zijn paspoort, dat ieder hunner altijd bij zich moet hebben, benevens vuursteenen en zwam. Om zich voor den regen te beschermen, hebben zij een banaan of palmblad bij zich, dat zij boven hun hoofd balanceeren of, wanneer zij door een bosch gaan, in de linkerhand dragen, terwijl de rechterhand den *klewang* hanteert om zich een weg te banen.

Over 't geheel is het volk van Atjeh een prachtig gevormd energiek menschenras, dat in alle opzichten, wat beschaving en moraliteit betreft, zeer hoog staat. Men beweert, dat hun zeden zeer lichtzinnig zijn, maar daarover wil

ik geen oordeel uitspreken; ik geloof zelfs, dat de Hollanders, die hen laf, arglistig en wreed noemen, hen ook in dit opzicht onrecht aandoen. Men moet altijd in aanmerking nemen, dat deze volkstammen veel meer natuurlijk gevoel hebben dan wij, dat bij hen geen berekening, maar de indruk der feiten den boven toon voert. Wat hen — evenals de meeste Oostersche volken — in den omgang zoo bijzonder sympathiek maakt, is hun voorname, deftige kalme, die hun verbiedt heftige gemoedsbewegingen te toonen, hun vriendelijke ernst, en hun onwankelbaar vasthouden aan de geheiligde traditiën. In tegenstelling met de Hollanders voel ik mij gedrongen de Atjehers te beschermen tegen de ontelbare onrechtvaardige beschuldigingen, die hen naar het hoofd worden geslingerd en moet ik het thans gevolgde uitroeiingssysteem ten zeerste laken. Ik heb ook de voldoening gehad, dat veel ernstige personen, vooral onder de Hollandsche dames, het met mij eens waren, en diep medelijden hadden met deze ongelukkige Inlanders.

Wij marcheeren over de heuvels in Zuid-Oostelijke richting en krijgen uitzicht op het dal, waar zich nauwelijks vijf jaar geleden een rijk dorp te midden van vruchtbare rijstvelden bevond, doch dat heden niets meer is dan een speelplaats voor olifanten!

Vier uren marcheeren oostwaarts, langs een breed olifantenpad, ik voorop, achter mij de drie Atjehers, die voor geen geld van de wereld van elkaar af zonden willen gaan, dan de sergeant met twee *marechausses* en drie honderd pas daarachter de kolonne. Zoo gaan wij 's morgens om 9 uur op het pad.

Na verloop van nauwelijks een half uur trekt de Inlander, die achter mij loopt, mij eenklaps, zonder den mond open te doen, naar links, waar aan den zoom van het oerwoud op ongeveer 300 m. afstand een hert staat. Er was geen oogenblik tijd te verliezen, want als onze manschappen het dier zagen, zouden zij zeker uit blijdschap leven

en onontwikkeld is als thans — de gebruiker of verkooper worde gestraft of beboet; de verificatie hebbe plaats door een deskundige, die zijne ambtelijke verklaring overlegt als grondslag van de veroordeeling. De waterstaatsambtenaren zouden dan van een zware taak ontheven zijn, welke overgebracht zou worden op vijf adjunct-inspecteurs voor het ijkwezen, op de plaats van elk Hoofd-etablisement. Deze regeling verdient des te meer aanbeveling, omdat ook het ijkwezen onder het Departement van O. E. en N. ressorteert.

Natuurlijk zal tegen al het boven uiteengezette worden aangevoerd: dat het zooveel geld zal kosten. Een volkomen juiste opmerking, maar daar staat tegenover, dat alle uitgaven voor de vaccineurs komen te vervallen, en als nieuwe bronnen van inkomsten zijn aangegeven:

- de verkoop van volksuitgaven.
- » » » medicamenten.
- behandelingskosten van gegoede patienten,
- abonnementsgelden van landelijke ondernemingen voor hun personeel,
- keurgelden van slachtdieren,
- ijkgelden.

Bovendien is het een en ander nog voor vereenvoudiging vatbaar.

De halfslachtige toestand van tegenwoordig zou in elk geval daardoor ophouden, er zouden geen ontevreden civiele geneesheeren meer zijn, die of uit al te groote nauwgezetheid te veel doen voor de geringe toelagen of tengevolge van hunne particuliere practijk de civiel-geneeskundige plichten, met den besten wil, niet na kunnen komen. Eene goede en gezonde hiërarchie, zooals bij den geneeskundigen dienst van het leger, een impèratief volgen van orders en voorschriften is thans als regel uitgesloten, hetgeen trouwens zeer verklaarbaar en begrijpelijk is.

Het groote voordeel der voorgestelde regeling is, dat er systematisch zal worden gewerkt aan verbetering van volkshygiëne, verspreiding van betere kennis omtrent gezondheidseischen en belangen, zowel algemeene als ook bijzondere, bij alle lagen der bevolking; opheffing en opbeuring van den veestapel, verbetering van vee-toestanden, met inbegrip van trek- en rijdieren en ploegvee; en het complex van dit alles, met inbegrip van intensiever ijkwezen, vormt de eerste stap in de richting van waarlijken vooruitgang en opheffing van Java. Wordt deze stap niet gedaan, dan blijft alles troosteloos voortsukkelen als thans.

De vereischte gelden moeten genomen worden uit de bewuste 40 millioen, en als deze niet toereikend zijn, dan zou, gaarne of niet, dit bedrag moeten worden vergroot, nl. Nederlands hulpbetoon aan de koloniën nog krachtiger zijn, en anders hebbe men in Nederland den moed, om eene, zoonoodig, sterke progressie bij de personeele, maar vooral ook bij de patentbelasting in te voeren, ter versterking van de indische staatsinkomsten. Want men heeft hier niet te maken met een verloren fonds, met gelden, die men zedelijk verplicht is als fonds perdu te beschouwen, maar de sommen, zoodanig te besteden, zou indirect productief zijn, de geheele volkshuishouding is er ten innigste mee verbonden. Het is als het

maken en daarom schoot ik maar dadelijk, al was de afstand ook feitelijk veel te groot. Doch, o wonder, het dier stortte getroffen neder.

Het hert, helaas een vrouwtje, woog wel honderd pond en de marechaussées begonnen het dadelijk te villen. Er werd geen enkel stukje vleesch weggegooid, zelfs de maag en de longen niet. Ieder man kreeg een drie kilo vleesch, dat zij zorgvuldig op hun ransel bonden, en wij gingen weer verder.

Het villen van het hert en de verdeeling van het vleesch was in 18 minuten tijds afgelopen. Ik had op een half uur gerekend, maar de manschappen hier te landen zijn zeer vlug, wanneer het geldt vleesch te bemachtigen — in alle andere dingen zijn ze verbaasd traag.

Eensklaps wijst de oude Atjeher op den grond: „Badak!“ (Neushoorn). Daar zijn twee versche sporen van heden morgen, wij volgen die en komen aan een heldere, frische beek, zien aan de overzijde daarvan een olifantenpad en daarop het nog vochtige spoor van de rhinocerossen, reusachtige dieren volgens de afdrukken, bijna even groot als olifanten.

„Die moeten wij hebben! Al zou het acht dagen duren. Hoe ver kunnen zij geloopt zijn Schaffhauser? De sergeant overlegt met de Atjehers en deze zijn van meening, dat de neushoorns door mijn schoten geschrikt zijn en zeker niet tot stilstand zullen komen, vóór de dichtst bijzijnde bron. En dat is vier uur verder!“

Vooruit dus! Ik verbied ten strengste aan de kolonne, die op vijf honderd pas afstand halt moet houden om te spreken. Wij moeten ze krijgen!

Wij maken halt op een hoogen heuvel met het oude Atjeh vlak vóór ons, en snuffelen met de neus op den grond, evenals een jachthond. In 't begin, als de bodem nog vochtig en leemachtig is, rennen wij bepaald voorwaarts, maar zoodra wij genaderd zijn tot de zware, losse

ware eene kapitaalsbelegging op lijffrente, welke zijn interest en amortisatie met gemak in staat is op te brengen, maar ook eene verrekenings- en afweerprenie tegen het blijven op het tegenwoordige, lage economische niveau, of tegen verdere achteruitgang of inzinking. Op de oude manier voortgaan, den bestaanden sleur bestendigen, is stilstand, en stilstand is achteruitgang vooral thans bij de steeds toenemende bevolking.

En hoe zal, bij de voortzetting der thans gevolgde bekrompene en halfslachtige wijze van doen, de toestand zijn over 10 jaren? Natuurlijk nog treuriger, zal tot nog meer kritiek en afkeuring reden geven, en dat in een tijd van, zij het ook niet ontwakend volksbewustzijn, dan toch toenemend critischen geest der Inlanders, vooral hunner voorgangers! Als Nederland zich daaraan, en mogelijk aan nog erger, wil blootstellen, zookan dit niet beter bereikt worden, dan door niet af te wijken van de tot dusverre gevolgde banen.

Een niet-medicus.

Pers-kroniek.

Inhoud: De Atjeh-correspondent der Nieuwe Courant en Blanda in De Controleur over de Pacificatie van Atjeh. — Over een protest-vergadering te Curaçao gehouden: L. in De Tijd en het Curaçao-nummer van Nêerlandia. — De voor- en nadelen van boekjesschrijven: Nederlandsche stemmen herinnert minister Fock aan hetgeen deze indertijd over den aankoop der particuliere landerijen op Java heeft geschreven. — Mr. Abendanon in het Vaderland over den zoutverkoop op Java.

Twee Atjeh-artikelen vragen voor deze week onze aandacht. Eén in De Controleur van de hand van Blanda, het andere in de Nieuwe Courant, een Atjeh-correspondentie van dat blad. Beide artikelen vullen elkander aardig aan; hetgeen de een in wat heftiger taal zegt, wordt ook door den anderen schrijver betoogd. Er is in beider conclusie een treffende overeenkomst.

Blanda dan zegt van het pacificatie-stelsel van Heutsz: „Dit stelsel toch, in hoofdzaak goed — gezwegen van later ingeslopen misbruiken en fouten — souffreerde weer aan een groot gebrek, namelijk aan dat van onvoldoende strijdkrachten.

Want daarover is men het al vrij wel algemeen eens, dat wij nu dan werkelijk „op den goeden weg zijn“ om tot de eindelijke onderwerping van Atjeh te komen, maar dat een belangrijk tekort aan strijdkrachten ons nu van de bereiking van dit doel verwijderd houdt.

Wat mag dan wel de reden zijn, vragen wij, dat men het gesukkel onder dit systeem, nu alweer van jaren lang, maar onveranderd aan den gang houdt? En het lijkt geen twijfel, dat van Heutsz, de vader en uitvoerder van het systeem, de eerste schuldige aan de begane fout is. Hij meende met betrekkelijk geringe troepenmacht Atjeh te kunnen bedwingen en wees allen aandrang op versterking terug, verminderde, na zijn vertrek van 't oorlogsterrein, zelfs de aanwezige macht. Hij overschatte daarmede zijn eigen kracht, onderschatte het vermogen van den in den langen oorlog gepekelden tegenstander.

Maar — zou men zeggen — van dit averechtsche inzicht zullen ook de mannen van het tegenwoordig „Atjeh-beleid“ nu wel al bekeerd zijn. Wat houdt dan terug van het herstel der fout door de toepassing van het stelsel in zijn volle consequentie? Geldgebrek? Och, laat men dan ook maar liever met de thans aan den gang zijnde nuttelooze en onverantwoordelijke vermorsing van

zandstreek, moeten wij meermalen gedurende verscheidene minuten vooruit en achteruit loopen om het spoor terug te vinden.

Eigenaardig is het, dat de rhinoceros, die, wat lichaamsbouw betreft, veel ontwikkelder is dan de olifant, zoo verbaasd veel minder slim is. Wanneer men acht slaat op het duidelijk aangegeven spoor van den neushoorn — afgescheiden teenen, met goede nagelvorming, het prototie van een hooge trap van ontwikkeling, — en dit vergelijkt met den afdruk der olifantspooten — plumpe zolen met ingegroeide nagels — dan zou men denken dat de eerste veel slimmer waren, en toch is dit niet zoo, de neushoorns zijn ontzettend dom!

Na verloop van vier uur komen wij wederom aan een breeden stroom en gaan met de grootst mogelijke voorzichtigheid te water — maar nauwelijks zijn wij op de helft, of wij zien op den tegenovergestelden oever het spoor vervolgd.

Tegen 5 uur 'smiddags verliezen wij de sporen der neushoorns, die zeker naar links waren afgeslagen, hetgeen wij over het hoofd gezien moesten hebben, want het spoor, dat wij nu volgen, leidt naar het Zuid-Westen en, is in ieder geval reeds verscheidene dagen oud. Wij kunnen van hier uit, ongeveer 500 M. hoog, wederom de geheele Atjehvlakte overzien en hebben de helft van het Randgebergte reeds achter ons liggen, zoodat wij ons nu weder op de meridiaan hoogte van Pantjo, maar iets zuidelijker bevinden. Wanneer wij dus op het hoogland willen zien, moeten wij ons Zuid-oostwaarts wenden. Wij zoeken nu in een smalle, steile bergpas, tusschen huizenhooge rotsblokken, een legerplaats en, zoodra de kolonne ons heeft ingehaald, beginnen wij dadelijk vuren aan te leggen om het reeënvleesch te braden, want in dit klimaat is het somtijds al in een half etmaal bedorven. Wanneer men het echter goed roostert, blijft het drie of vier dagen goed; als men het in lange reepen snijdt en in de zon droogt

LAMBERT WATERREUS,

Sumatrastraat 279

b/d Bankastraat.

Den Haag.

Telefoon 1447.

Zeer mooie Gandaria assin en Atjar Gandaria Bombaye ducks, Palmine (planten vet) Windham Corn (mais) Nangoeng Thee, Goela aren, Ketjap Benling, Roode visch etc.

GEASPTE KLAPPER.

Abonnement geldig in

BERLITZ

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALLEEN

Noordeinde 58 a

Gewaarschuwd wordt tegen arglistige nabootsing.

ALLE MODERNE

TALEN

Onderwijs Vertellingen

Proefles gratis.

Prospectus franco.

Moderne Wasch-, Glans- en Strijkinrichting

Mejn NOORDHOEK & v. d. HEUVEL,

Beeklaan 265

bij de Weimarstraat, 's-GRAVENHAGE.

W. POPPINK,

Zadelmakerij.

Reisartikelen.

141-143 Prins Hendrikstraat DEN HAAG.

tot het zoo taai als leder is geworden, kan men het zelfs wekenlang bewaren.

Den geheelen nacht door rooken de vuren in dezen woest romantischen bergpas, onder de reusachtige boomen. Wij zijn met het aanbreken van den dag weer op de been, en ik sla voor: een zuidelijke richting aan te nemen, omdat wij dan de sporen der rhinocerossen weer moeten terugvinden. Schaffhauser wil, in overeenkomst met onze gidsen, teruggaan naar de plaats, waar wij de sporen bijster zijn geworden; wij besluiten dien raad te volgen en marcheeren oostwaarts, vinden na verloop van een half uur, op een breed pad, het spoor terug, en loopen verder door een oerwoud, zonder kreupelhout, onder de reusachtigste boomen.

Eenklaps hooren wij links van ons een gebrul, de soldaten verdwijnen naar links en de Atjehers staan stil om te luisteren: „Badak?“ Niets dan een twijfelachtig schouder-ophalen is het antwoord. Ik ga op het geluid af en hoor nog tweemaal brullen — hard en uitdagend — maar ik zie geen rhinocerossen-spoor meer, alleen het nauwelijks 2 centim. lange spoor van een dwergert, welks luid schreeuwen, dat veel gelijkenis heeft met het gehuil van een reusachtigen stier, ons zeer dikwijls op een dwaalspoor heeft geleid en alleen te onderscheiden is van het brullen van den neushoorn, doordat deze laatste den toon langer aanhoudt en langzaam laat wegsterven.

Ik geloof ook hierin wederom de alwijze voorzienigheid te herkennen, die aan het weerloze dwergert zulk een krachtig stemgeluid heeft gegeven, dat zelfs de tijgers er voor op de vlucht gaan. Slechts eens heb ik zulk een dwergert op 20 meter afstand kunnen zien; het is gebouwd als een gewoon hert, doch slechts 30 cm. hoog en wat lichaamsbouw betreft nog tenerder dan een kat.

(Wordt vervolgd.)

geld en levens ophouden. Of aanvaarden de verantwoordelijkheidsdragers die consequentie altemet nog niet?

Zóó voortgaande, vechten onze achterkleinzonen nog op Noord-Sumatra.

Zijn conclusie is:

«Over de al of niet verarming van den Javaan en de inzinking van Java kan men 't maar niet eens worden. Ten aanzien van Atjeh en den Atjeher schijnt het niet anders. Maar als 't zóó is, dat het volk, na den veeljarigen oorlog, nog zoo weinig geleden heeft, dan zullen, bij een voortzetting van den strijd van onze zijde met onvoldoende macht, zijn levende en doode strijdmiddelen voorloopig ook nog wel niet uitgeput zijn, en ligt daarin voor ons een aanleiding te meer, onze eigen strijdkrachten zoo spoedig mogelijk en in die mate te versterken, dat het kloekke, vrijheidslievende volkje, als het dan toch bukken moet, straks machteloos aan onze heerschersvoeten ligt.

Maar laat het in ieder geval eens uit zijn met dat schandelijk, eerloos bedrijf, dat Atjeh-oorlog heet. Hoe dan ook!»

En wat zegt nu de Atjeh-correspondent van de *Nieuwe Courant* tot deze zaken? Bij een retrospectieve beschouwing van den toestand te Atjeh naar aanleiding van den hondersten brief door hem aan zijn blad geschreven merkt hij op:

«De historie in deze reeks van 100 brieven uit de gegevens van het oogenblik in verband met die uit het verleden opgebouwd, bevat dus in hoofdzaak de les, dat hier telkens de wijsheid door de zuinigheid bedrogen wordt. Wij willen niet onderzoeken in welke mate pressie van hoogerhand hier schuld heeft, dan wel een verkeerde eerocht — een streven tot plukken van zuinigheids laweren; ook niet welke bestreurenswaardige ambtelijke verhoudingen het hier zoo noodige initiatief bederven. Wij constateeren het feit, dat het scheepje der Atjeh-pacificatie reeds lang heen en weer koerst voor de haven, en er maar niet binnen gelooft wordt. De reis is ten einde op dat eene na en niemand steekt daartoe een hand uit. Daar is een partij, die met bezorgheid narekent wat de reis reeds heeft gekost en daarom liever alle gevaren trotseert, dan nog de laatste noodzakelijke kosten te betalen: vermeerdering van het kleine garnizoen met een paar duizend man mobiele troepen. Daar zijn anderen, — en hun aantal groeit bedenkelijk! — die dit laatste wanhopige stadium der pacificatie met helsch genoeg schijnen te exploiteeren om in 't eind nog alles te doen mislukken. Want daarop moet ten slotte toch het *laissez aller* uitloopen.

Want daarmee wordt voor het nog militante deel der Atjehsche bevolking op aanmoedigende wijze gedemonstreerd de eindelijke onmacht der «keumpenie».

Hier staan dus groote belangen op het spel. En zoo dit op den duur verloren wordt — met deze mogelijkheid moet, dunkt ons, ernstig rekening gehouden worden — dan is er geen versooning voor de verantwoordelijke autoriteiten.

Alle bezwaren, waarachter men zich in 1876, in 1881, zelfs ook nog in 1893 met schijn van goede reden verschool, zijn immers voor goed naar het rijk der legenden gebannen.

En men beroepe er zich niet op, dat meer algemeene dan bloot-Atjehsche belangen hier de grootst mogelijke zuinigheid tot plicht maken. Op zichzelf is dit waar; maar het algemeen belang wordt slecht gediend met een paar jaar de begroting van Indië te laten kloppen, ten koste van Atjeh. Het jaren-achtereen penteren kost op den duur ook veel. En als men dan eindelijk tot groot-scheepsch ingrijpen genoopt wordt, dan bederft één expeditie de rekening van jaren bezuiniging.

Ook wijze men niet op de leerschool die het leger in den kleinen oorlog van de laatste jaren doormaakt. Hoogere dan tactische belangen eischen gebiedend een deel van de Indische krijgsmacht niet langer dan strikt noodig te laten in omstandigheden, waarbij moreele zwakkelingen tot vreeselijke excessen vervallen. De elementairste beginselen van humaniteit gedooien niet: een bevolking te maken tot voorwerp van politieke en militaire vivisectie. En daarop toch komt heel het systeem neer van pacificeeren zonder het machtsvertoon, noodig om blijvend ontzag in te boezemen.

O, mochten wij met deze reeks bereiken, dat bovenstaande overwegingen in alle instanties den grondslag vormden voor het Atjehbeleid, met voldoening zouden wij mogen terugzien op den verrichten arbeid.»

Men ziet, beide schrijvers stemmen hierin overeen, dat de fout van den tegenwoordigen toestand meer in de «zuinigheid» zit.

Met weinig geld en weinig troepen moet het onmogelijke verricht worden. Echt hollandsch! — Wanneer zal men toch ter verantwoordelijke plaatse eens inzien, dat het zoo niet langer kan gaan?

* * *

In *De Tijd* wordt door L. een beschrijving gegeven van een protest-vergadering te Curaçao belegd naar aanleiding van het Curaçao-nummer van *Neerlandia*, het beruchte nummer n.l. met de ongeteekende bijdrage, waarin zooveel kwaad wordt verteld van de kolonie Curaçao, en ook van de Curaçaosche dames, wat zeker niet netjes is, vooral wanneer er bovendien niets van waar schijnt te zijn.

Maar behalve over de dames-beleediging, was men zeer verantwoordig over de «stelling» van den schrijver in *Neerlandia* in zake het onderwijs geponeerd. En daar achter zit een heel klein beetje politiek, altijd bekeken met een leeken oog, niet op de hoogte van curaçaoschen toestanden. Althans wij lezen o. m. in het vurige Tijdschrift, dat de gouverneur de speciale protest-vergadering niet bijwoonde, en dan verder:

«De onder-voorzitter opende de vergadering, en na hulde gebracht te hebben aan den onlangs ontslapen

voorzitter, Johan Gaerste, zette hij met een enkel woord het reeds bekende doel der vergadering uiteen, nog mededeelende, dat de Gouverneur tot zijn spijt verhinderd was de bijeenkomst bij te wonen.

Nu, deze afwezigheid van den Gouverneur was wel te verklaren. De ongenoemde schrijver in «*Neerlandia*» verdigde de stelling van den Gouverneur, dat het Nederlandsch de bevolking zou opheffen uit haar verval. Het zij hier terloops aangemerkt, dat er, vóór het volk Hollandsch kent, drie à vier geslachten zullen moeten voorbijgaan en er jaarlijks een 50,000 gulden aan zullen moeten worden ten koste gelegd! Bij minder krachtigen aanpak, leert men het er nooit. Deze op zich zelve reeds zeer onpractische meening van den Gouverneur vindt nu nog zulk een onbevoegden en onbekookten pleiter in dien protégé van «*Neerlandia*», thans zoo gehaat op Curaçao. Geen wonder, dat de Gouverneur liefst niet bij de ontakeling van zijn praktijzn aanwezig was. Doch laten wij de geschiedenis der algemeene vergadering vervolgen.»

Tot zoover L. in *De Tijd*.

Wat een ydillische toestand is het toch op dat Curaçao, waar protest-vergaderingen belegd worden bij den «praktijzn» van den Gouverneur en deze leuk weg aan de vergadering laat weten, dat hij «verhinderd» is de bijeenkomst met zijn hooge tegenwoordigheid te vereeren? Zoo uit de verte bekeken, lijkt dat eenigszins vreemd, zoo niet min of meer koddig.

* * *

De Minister van Koloniën, Mr. Fock, heeft indertijd een boekje geschreven en daar beleeft hij nu plezier van. Want nu hij Minister is geworden en de particuliere landerijen op Java voorstelt geleidelijk terug te koopen, wordt hem door de *Nederlandsche Stemmen*, het nationaal-historisch orgaan, netjes voorgelouden, dat Z. Exc. in zijn boekje er heel anders over dacht. Toen was het aangeprezen middel: onteigening. De aankoop ging te langzaam. Met dat middel schoot men niet op. En nu? «Het schijnt echter,» zegt de schrijver in de *Nationale Stemmen*, «dat Minister Fock van het onteigeningsstelsel niets meer wil weten, daar wat hij beoogt is: jaarlijks op de Indische begroting een globale som te brengen, waarover de Indische regeering zal mogen beschikken voor den aankoop van particuliere landerijen, n.l. bij onderhandschen of bij publieken verkoop.

Wanneer de Minister nu nog zou voorstellen voor dit doel jaarlijks een som van eenige millioenen beschikbaar te stellen, dan zou de mogelijkheid bestaan binnen een afzienbaren tijd het doel te bereiken. Maar gaat het cijfer van een half miljoen door, dan is het zeer wel mogelijk, dat men in 2006 nog niet gekomen is daár, waar men in 1906 zoo spoedig dit kan wil komen.

Zonder nu voor het oogenblik verder op de zaak in te gaan, zouden wij meenen, dat er alle redenen is zoowel in het belang der inlandsche bevolking als in het algemeen politiek belang — niet enkel nationaal maar ook internationaal — om, wanneer inderdaad over het algemeen de overtuiging bestaat, dat «maatregelen moeten worden genomen om een einde te maken aan de onbevredigende verhoudingen en toestanden op de zoogenaamde particuliere landerijen op Java,» — zich niet uitsluitend te bepalen tot periodieke aankoop geheel en al langs minnelijken weg, maar ook den weg in te slaan van onteigening, wanneer de toestand op de landerijen, die men op het oog heeft, zoodanig is, dat er — om de woorden van den heer Fock van 1904 te bezigen — een einde moet worden gemaakt aan den onhoudbaren toestand, waarin de Inlandsche opgezetenen der particuliere landerijen verkeerden.» En, wij voegen er bij, een einde ook aan den onhoudbaren toestand, dat door particulieren souvereine rechten worden uitgeoefend, waardoor de Staat gevaar loopt zijn prestige bij de inlandsche bevolking geheel en al te verliezen.»

Het schrijven van boekjes kan in de politiek het begin zijn van een glorievolle en zeer luisterrijke loopbaan, maar het heeft ook zijn schaduwzijde. Dat ondervindt thans de heer Fock, die in de dagen van de «inperking» en de «inzinking» naar de pen heeft gegrepen. Men mag bemerkt zijn hoe dat nu weder recht gepraat en recht geschreven zal worden.

* * *

Mr. J. H. Abendanon maakt in het *Vaderland* van 21 April een paar opmerkingen naar aanleiding van het gepubliceerde rapport der welvaart-commissie en wel wat betreft de vischteelt en de visscherij.

Er blijkt n.l. uit dat het aantal debietplaatsen van den zout-verkoop wordt verminderd. En dat wel zegt Mr. Abendanon ondanks het erkend feit dat het belang van den Inlander meerdere debietplaatsen medebrengt!

«Toen in 1900,» zoo schrijft hij, «werd voorgesteld het toen reeds meer dan tien jaren hangende vraagstuk over de invoering van een nieuw stelsel van zoutverkoop met alle kracht tot oplossing te brengen, was een der meest afdoende argumenten: het belang der inlandsche bevolking. Deze was volgens de oude verkoopwijze ten prooi aan te min leveringen, welke het zoutmonopolie uit vroegere tijden waren blijven aankleven. Bovendien moest zij meestal tegen veel hooger prijs inkoopden dan van Gouvernementswege vastgesteld, omdat zich in elk gewest slechts een 4 à 5tal verkoopplaatsen bevonden, zoodat wegens den grooten afstand inkoop aan een der pakhuisen onmogelijk was. De wederverkoopters, zoogenaamde wetidjo's, brengen een flinke winst in rekening en het noodzakelijke levensmiddel wordt er veel duurder door. Vandaar het voorstel om het tot briketten verwerkte zout bij kleine hoeveelheden in alle hoofdplaatsen van districten en onderdistricten verkrijgbaar te stellen in zeer eenvoudige, onkostbare pakhuisjes, onder beheer van de districts- en onder-districts-schrijvers, die hierdoor een zeer ge-

wenschten bijslag bij hun karig inkomen verkregen, dan wel, indien de werkzaamheden op sommige plaatsen de bijbetrekking niet toelieten, van andere inlandsche beambten. Het was dan voor iedereen mogelijk zich het zout onmiddellijk bij de Gouvernementsverkoopplaatsen aan te schaffen. Alleen dan wanneer de afstanden het toelieten om eenig onderdistrict over te slaan, zou hiertoe worden overgegaan. Dit stelsel is door het Opperbestuur en de beide Kamers der Staten-Generaal aanvaard bij de vaststelling der Indische begroting voor 1901 en is daarmede gesanctioneerd. Gaat het nu aan eigenmachtig daarvan weder af te wijken, en zich te bepalen tot de oude verkoopplaatsen, waardoor de bevolking genoodzaakt wordt tot inkoop bij derden en tot het besteden van een hooger prijs dan van Staatswege is vastgesteld? Het antwoord kan wel niet anders dan ontkennend zijn, vooral wanneer in het oog wordt gehouden, dat de prijs van het briketzout reeds hooger is dan dat van het los zout, daar de prijs van f 200 per kojang gebracht werd op f 240 in verband met de kosten van bewerking. De maatregel der samenpersing tot briketten beoogde het voordeel der bevolking; daarom werd de verhooging van den prijs gerechtvaardigd geacht; maar nu zij men ook opricht, en make die bevolking niet het kind der rekening, door haar de middelen te onthouden zich het zout gemakkelijk, d. w. z. zonder winstnemenden tusschenpersoon, aan te schaffen. Men wake er tevens voor, dat het briketzout niet een aanleiding worde tot ontevredenheid.»

Ten slotte merkte hij op:

Het is niet oneigenaardig op te merken met hoeveel noodeloos bezwaar deze hoogst nuttige verbetering der oeconomiche toestanden voor den Inlander, welke tevens belangrijke winsten voor de schatkist oplevert, gepaard gaat. In 1900 werd met de uitvoering aangevangen in de gewesten Madoera, Besoeki en Pekalongan (daaronder begrepen het vroegere gewest Probolinggo) en thans, 1906, is er nog een groot deel van Java, waar de maatregel niet werkt. Er zijn zoo velen, voor wie het oude stelsel met zijn spillage-toekenning bij transport en verkoop zoete winsten oplevert, dat aan alle kanten tegenwerking werd ondervonden, zoodra men ging begrijpen, dat het ernst werd. Waar men zelf niet kon tegenwerken, wist men met allerlei drogredenen anderen te winnen, die wel invloed kunnen uitoefenen op den gang van zaken. Aan de Regeering echter om haar wil te doen eerbiedigen en te toonen, dat het haar aan het hart gaat hoe de uitslag is van haar bedoeling om aan veel geknoei voorgoed een einde te maken en tevens de belangen van den Inlander te bevorderen.»

Indische Textielkunst.

Een lezing van den Heer J. A. Loebèr Jr., vond 20 Maart te Barmen plaats voor de Vereeniging «*Technik und Industrie*». Als thema was opgegeven: «Indische Weverij en Weefselversiering, een onderwerp, dat blijkens de groote opkomst der leden wel de belangstelling trok.

Spreeker begon met te zeggen, dat het een eenigszins gênante kwestie was in machinaal hoogstaand weefcentrum als Barmen iets over Indische weverij te gaan vertellen. Juist, wat hier hoog opgevoerd is, ontbreekt daar en begrijpelijk is het, dat zij, die met zulke kunstig, genaal gevonden machines arbeiden, neerzien op een ver achterlijke techniek. Achtereenvolgens werden de drie hoofdtypen van het Indische weefstelsel besproken, het nomadische weefstelsel, dat wel opgeroofd en verplaatst kan worden en dus vooral doeltreffend is bij minder geordende toestanden, dat met vast onderstel, dat tevens doorlopende stukken goed aflevert en het toestel met voetbeweging, het eenige, waarbij het kanriet ook na de wisseling der ketting gebruikt wordt. Nu is het verkeerd dit volkswerk met een Europeesche industrie te vergelijken. De behoefte aan kleedingstukken is onder de tropen zeer gering; het veel-produceeren was dus geenszins een vereischte. En in verscheidene vernieuwingstechnieken vond men een equivalent, dat de gebrekkige techniek vergoeden kon. Zij baseeren alle op het beginsel, bepaalde gedeelten door bedekking voor het verbod te beschermen, iets, dat men bij het ikatten vóór het weven doet, bij de andere na het weven. En dit gedeelte van de Indische weverij is ten eerste veler aandacht waard! Vindingrijk is het reserveeren bij batikken door wasbedekking, bij kain kembangan en k. plangi door samenbinden en bedekken en veel mooie dingen zijn daarmee gemaakt, kostelijke stukken die terecht onder de textielkunst genoemd mogen worden.

Een aantal lichtbeelden vulde het gesprokene aan. Ook eenige weefsels en batiks waren in het achtergedeelte der zaal opgehangen. «Boeatan» zond voor dit doel een zevental weefsels en batiks, de heeren Driessen te Leiden eveneens eenige mooie stalen, zoodat met eenige andere doeken een klein maar tamelijk compleet overzicht gegeven kon worden. Ter vergelijking waren er eenige batiks van Lebean bijgevoegd en stof- en perkamentbatiks van Loebèr's afdeling aan de Elberfeldsche Kunstnijverheidsschool. Twee leerlingen van dezelfde school toonden na afloop der lezing, hoe op perkament en stoffen gebatikt wordt.

Eerst te twaalf uur werd de vergadering gesloten en de voorzitter bedankte in zijn slotwoord den spreker, die hen in een geheel nieuwe wereld had rondgevoerd, welke in technisch opzicht achterlijk mag zijn, doch op schoonheidsgebied veel merkwaardigs te genieten geeft en menig vakman in gegronde verbazing had gebracht.

Uit de Oost-Indische Mail.

J A V A.

Pangoengsen. Deze landbouwkolonie voor noodlijdende Inlanders had 1 Maart jl. in kas een bedrag van f 149.33½.

Aan het maandverslag voegt mej. **M. Jansz** eenige woorden van dank toe voor de bijdragen, die zij van 1 Maart 1902, toen zij dezen arbeid onder de Javaansche bedelaars en noodlijdenden met slechts eenige gulden in kas begon, heeft mogen ontvangen.

De vooruitzichten zijn op 't oogenblik niet schitterend, daar de djagoengogst grootendeels is mislukt door de vele stormen en regens van den laatsten tijd, terwijl het aantal menschen, dat de toevlucht daarheen neemt, steeds vermeerdert. Het aantal zieken bedraagt thans 146.

Opleiding ambachtslieden. In de *Locomotief* komt een correspondentie hieromtrent voor uit Malang, waarin gewezen wordt op de algemeene klacht over slecht ontwikkelde ambachtslieden en de weinige pogingen, die aangewend worden om in dezen treurigen toestand verbetering te brengen.

Stel het onmogelijke geval, dat de regeering eens flink in de beurs tast en er werkelijk eenige vakscholen verrijzen. Wat leert de ondervinding in Holland?

Bijna alle jongens, die ambachtsscholen hebben bezocht, ambiëren iets hoogers dan eenvoudig timmerman of smid te zijn. Ambachtsscholen zijn de kweekplaatsen voor opzichters, niet van eenvoudige, praktische handige ambachtstlui, waaraan Java juist zoo'n dringende behoefte heeft.

In Holland worden toch tal van kranige werklieden gevormd, die nog nooit een ambachtsschool hebben gezien.

De vraag waarom dat in Indië niet evengoed zou kunnen, beantwoordt de heer *Dagterom*, ambtenaar bij den Waterstaat, in een te weinig bekende nota den heer *Abendanon* aangeboden, tijdens de conferenties, gehouden in 't belang der Inlandsche nijverheid.

Is nu een opleiding als in Holland hier onmogelijk?

Wel heeft men hier geen bazen, zooals in Holland, maar de opzichters van den waterstaat zouden die kunnen vervangen. Misschien heeft menig opzichter den lust in zich voelen opkomen om op hollandsche wijze geschikte werklieden te vormen, maar de mogelijkheid spoedig overgeplaatst te kunnen worden en de onzekerheid of de opvolger het begonnen werk wil voortzetten, moet hem zeker wel den moed tot een dergelijke proef benomen hebben.

Den opzichters zou aangeschreven moeten worden, om elk jaar na het eindigen van een schooljaar, 2 of meer jongens — in 't algemeen zooveel als de werkzaamheden toelaten — in dienst te nemen, jongens die met vrucht de lagere scholen doorloopen hebben en lust voor een vak gevoelen. Na 4 of 5 jaar zouden dan bekwaame werklieden — praktisch bekwaam — afgeleverd kunnen worden, die de eersten zullen zijn van een groep, die zich jaarlijks zal uitbreiden.

Schenkt men hun, na volbracht werkstuk, een diploma, af te geven door den e. a. ingenieur of waterstaats ambtenaar, dan zullen zich genoeg sollicitanten aanmelden om genoemde opleiding deelachtig te worden, een opleiding die zeker goede resultaten waarborgt. Al heeft schrijver voornamelijk den timmerman op 't oog gehad behoeft het geen betoog, dat de metselaar, de smid, de verver op overeenkomstige wijze opgeleid zouden kunnen worden.

Bekend is 't dat de **Bebakoan** of Soendaneesche zijde, niet afkomstig van de op moerbeziënboomen geteelde zijdevormen, maar van een plant, welke naar 't schijnt, in de Zuid-Preanger (Djampang districten en controleafdeeling Parigi) nabij het strand van den Ind. oceaan inheemsch is.

Als de vrucht van de *bebakoan*plant rijp is, springt ze van zelf open en daaruit komen de fraaie lichtgele zijden draden te voorschijn, welke in de controleafdeeling Parigi (afd. Soekapoera Tasikmalaja) geweven worden tot een lengte van ruim 3 meters.

Op passerdagen te Manondjaja, zoo wordt in de *Sem. Ct.* geschreven, worden nu en dan factuurtjes bebakoanzijde te koop aangeboden en nagenoeg dadelijk uitverkocht. In den laatsten tijd is er meer vraag dan aanbod door dat ook de aandacht der Europeesche markt op de bebakoan grondstof gevestigd werd.

Ook in *Bocatan* Plaats 9 den Haag vond de fraaie gekleurde zijde veel aftrek.

Het Persbureau zond onlangs omtrent de **bevoordering der Kokosvezel-Industrie** een communiqué aan de verschillende bladen, waaraan wij ontleenen, dat te Koetoardjo een maatschappij is opgericht, die zich niet alleen ten doel stelt om de kokosvezels machinaal te bereiden voor de Europeesche markt, maar zich ook wil toeleggen op het bewerken dezer grondstof tot loopers, matten, touw enz.

Daar deze industrie, vooral met het oog op de overal overvloedig aanwezige grondstof en de betrekkelijk geringe kosten tot uitoefening van dat bedrijf, geacht moet worden een goede toekomst hebben, is bij de regeering het denkbeeld gerezen om de inlandsche bevolking meer en meer tot deze industrie aantemoedigen.

In de *Javabode* van 19 Maart en volgende wordt onder 't hoofd, **de Inlandsche gemeente-ordonnantie** de aandacht gevestigd op den onzekeren rechtstoestand van de inlandsche gemeenten in de gouvernementlanden op Java en Madoera en wel door den chef van het persbureau, den heer F. Louw. Het zou ons te ver voeren indien wij die beschouwingen hier in haar geheel over-

namen, daarom doen wij slechts eenige grepen daarnit en bepalen wij ons er toe, er op te wijzen, dat de verschaffing aan den inlander van betere titels voor zijn grondrecht, dan de bestaande volksinstellingen hem aanboden, het streven, neergelegd in het 4e lid der Agrarische Wet, destijds in veler oogen de dageraad scheen eener algemeene evolutie op maatschappelijk gebied daar te lande en de stap tot persoonlijke en sociale verheffing van den Javaan, maar dat aan die verwachtingen niet is voldaan.

De als een weldaad aangeboden rechtszekerheid is als een onbegrepen, niet begeerde nieuwigheid ontvangen, in hoofdzaak slechts tot allerlei, vaak weing te rechtvaardigen nevenbedoelingen misbruikt; de Javaansche maatschappij heeft onder een steeds scherper toezicht houdend Europeesch bestuur haren loop vervolgd en — het verschijnsel spreekt thans uit tal van feiten, — dat niet langer het individu met zijne bezittingen tegenover de gemeente, maar de laatste voor de eerbiediging harer rechten tegenover het individu de hulp der regeering vraagt.

Naast de behoefte uit dien hoofde aan legislatieve bemoeienis, staan andere gemeentelijke belangen, welke eveneens den wetgever meer de taak voorschrijven om — met vermijding van 't geen voor 't oogenblik overbodig mag heeten — zijn ordende inmenging in de inwendige organisatie der desa-huishouding verder uit te strekken dan tot nog toe het geval is geweest.

Als zoodanig worde gewezen op de telkens aan den dag tredende noodzakelijkheid eener vorming van hetgeen als „*desa-kassen*” aangeduid zou kunnen worden.

Bij de toenemende vestiging van grootere of kleinere ondernemingen van niet-Inlanders in de desa, in nog meerdere mate evenwel bij de uitbreiding allerwegen van den aanleg van publieke werken, inzonderheid ten behoeve van het irrigatiewezen, doen herhaaldelijk gevallen zich voor, w. i. over gemeentelijken grond moet worden beschikt voor gebouwen, wegen, waterleidingen enz.

Werd vroeger eenvoudig genoeg genomen met de verdeling van zekere schadeloosstelling onder de actueel aanwezige gogols der desa, alsof niet daarnaast en daarboven de gemeente bestond, welke evenzeer de belangen harer toekomstige als die hunner tegenwoordige leden had ze behartigen, sinds de laatste jaren is het begrip levendig geworden, dat die gedragslijn de juiste niet is en voor het verlies van het desa-goed een equivalent in de plaats behoort te treden van gelijken of anderen aard, niet ten bate der ingezetenen individueel, maar als bezitting der gemeente natalis. De vorming van een gemeente-kapitaal dus is 't, waarop de zaak neerkwam. Het feit van 't ontstaan van gemeentefondsen wees dan ook in de eerste plaats weder op de noodzakelijkheid om de desa wettelijke zekerheid te verschaffen omtrent hare positie als rechtslichaam, bekwaam om, zoowel ten opzichte harer geldmiddelen als van hare gronden, zoo noodig in die hoedanigheid handelend op te treden. Daarnevens echter wederom op die, om ook voor de eerstbedoelde bezittingen aantegeven, welke macht in de desa namens deze zich bevoegd mag rekenen tot daden van beheer en schikking, zonder gevaar te loopen bij mogelijke geschillen hare handelingen door den rechter gediskwalificeerd te zien en tot welke grenzen die bevoegdheid reikt. En aan beide deze verplichtingen paart zich bovendien de urgentie om de bestuurscontrole, wat aangaat de bewaring en het gebruik van dit vermogen, van een eigenaardig opgedrongen welwillendheid te maken tot een in 't belang der bevolking wettelijk bevolen voorzorgsmaatregel.

Aan zoodanige voorzieningen zou in het bijzonder voor 't beheer der *gemeentegelden* in nog sterker mate behoefte ontstaan, wanneer in meerdere streken mocht worden overgegaan tot geheele of gedeeltelijke uitvoering der gemeente-diensten in betaalden arbeid en daarbij de desa zelf het beheer der opgebrachte gelden op zich neemt.

Buitenbezittingen.

In de *Javabode* van 15 Maart breekt *Hugo* andermaal een lans voor het **beleid van den tegenwoordigen Gouverneur van Atjeh**, die z. i. in geen benijdenswaardige positie verkeert, niet alleen door onder de bevelen te staan van een landvoogd, zóo doorkneed in Atjehzaken als nog geen gouverneur-generaal vóór deze, maar bovendien wegens de twijfelachtige eer welke hij geniet: dat de gang van zaken op Atjeh zich meer dan ooit mag verheugen in de belangstelling van een critiseerend publiek, waarvan echter een groot gedeelte tot het vellen van een oordeel onbevoegd is.

De karakter eigenschappen, zoowel van den landvoogd, als van den Gouverneur van Atjeh, waarborgen echter, dat de bijzondere verhouding waarin deze twee wilskrachtige mannen tot elkander staan, bij het eerste denkelijke meeningsverschil nog niet dadelijk aanleiding behoeft te geven tot een noodlottige spanning, zooals wel eens wordt beweerd.

De opgeschroefde verhalen over den Gajoeuw worden, evenals de bekende tocht door de Gajoe- en Alaslanden, volgens *Hugo* — ten onrechte als argumenten tegen het huidige beleid bekend gebruikt. Ook onder Generaal van Hentsz werd overal aan de wegen gearbeid in heerendienst. Als één der oorzaken van 't telkens hier en daar opklaaiend verzet, noemt schrijver de wijze waarop door een deel van de Nederlandsche en Indische pers — hoewel misschien onwillens — den Atjehers hiertoe aanleiding wordt gegeven. Het onophoudelijk, zonder grondig onderzoek veroordeelen van toestanden en oorlogsdaden in Atjeh, komt n. l. ook een groot deel der Atjeh-bevolking ter oore. Door fanatieke dweepers en drijvers wordt daarvan maar al te gretig gebruik gemaakt, om telkens weer der bevolking een valsche hoop op eindelijk vrijkoming

voor te spiegelen, wijzende op de volgens die couranten-berichten onder de Nederlanders heerschende verdeeldheid en ontmoediging.

Hugo is er van overtuigd, dat, n'en déplaie het afbrekend oordeel van enkele voorlichters der publieke opinie, de regeering aan geen betere handen, dan die van den tegenwoordigen gouverneur het bestuur over zoo'n gewichtig gewest had kunnen toevertrouwen.

De *Deli-Ct.* van 28 Maart weet mede te deelen, dat de resident van Sum. Oostkust per circulaire aan de met de registratie van koeliecontracten belaste ambtenaren heeft bekend gemaakt, dat te beginnen 1 Mei a. s. *alleen* werkovereenkomsten opgemaakt volgens het *nieuwe* model, zonder meer mogen worden geregistreerd. Wanneer contracten naar het oude formulier worden aangeboden, behoort overleg met het hoofd van gewestelijk bestuur aan de registratie vooraf te gaan. Hiermede is sanctie verleend aan de nieuwe contractformule, op initiatief van de Arbeidsinspectie in overleg met de **Deli planters-vereening** en den **planters-bond**, door welk overleg zelf reeds een waarborg wordt verkregen, dat het grootste deel der planters, bij de beide organisaties aangesloten, zich van het nieuwe contract zullen bedienen en met een lichte pressie van den resident, zooals is voorgeschreven, de oude contracten weldra geheel zullen verdwijnen.

Getracht is in 't nieuwe contract uitvoeriger de rechten te omschrijven van den koelie. Rekende het oude contract naar den werkgever toe, in 't nieuwe is de hand van des koelies voogd, de Arbeidsinspectie, te herkennen. Waar, zooals bij de bepaling van het loon op taakwerk, aan den werkgever noodzakelijk de beslissing moet worden gegeven, is deze beslissing aan engere limieten gebonden en haar een billijker criterium van beoordeeling voorgeschreven. Dit is wel tusschen de beide contracten het markante verschil; de *maatstaf voor het ontvaangloon*.

Hierdoor is niet langer het risico van overmacht gelegd op den koelie, doch draagt het, gelijk billijk is, de ondernemer.

Nam men vroeger als basis aan, dat de hoeveelheid arbeid, door den koelie verricht, zou blijken uit het resultaat: de kwaliteit der geogoste tabak, en meende men zoo den koelie te moeten prikkelen tot het besteden van de grootste zorg aan zijn veld, thans wordt die zorg zelf als grondslag voor 't loon genomen. Lager dan 7 dollars per 1000 boomen mag echter de ondernemer niet gaan, zoodat aan eventueelen willekeur in ieder geval een grens is gesteld.

Intusschen blijft de belooning van een koelie van velerlei zaken afhankelijk en is het nieuwe contract in de omschrijving der onderdeelen van werk en belooning veel uitvoeriger en vollediger dan het oude.

Blijkens een onder vigneer van 't oude contract verzameld overzicht wisselen op de tabaksondernemingen in ons gewest de *gemiddelde* maandloon van veldkoelies tusschen § 9.77 en § 17.72.

De groote, kapitaalcrachtige en winstmakende maatschappijen betalen de beste loonen. Het bedrag, dat een koelie per maand maakt, ligt tusschen 13 en 14 dollars.

De nieuwe werkovereenkomst zal meer doen naderen tot den toestand; gelijke wooniken, gelijke kappen en daarbij toch de gelegenheid niet missen monniken, die niet gelijk zijn, een ander kappe op te zetten.

Een andere cardinale kwestie is de opheffing van het verbond tusschen voorschot en vernieuwing der werkovereenkomst.

Het blad volstaat met deze verschillen aan te geven.

Celebes. Uit Batavia wordt aan *N. R. Ct.* geseind:

Tot 20 April was er geen openlijk verzet in Boeton. De Sultan teekende het Celebes-contract, erkende de heffing van rechten op den invoer en uitvoer en op het opiumdebit, maar weigerde halsstarrig de overdracht te teekenen. De gouverneur acht grooter machtsvertoon van marine en landmacht noodig. Nader werd geseind dat de overdracht van de heffing der rechten is geteekend en dat een bedenktijd is gevraagd ten aanzien van 't opiumdebit. De gouverneur acht thans machtsvertoon onnoodig.

West-Indische Berichten.

Curaçao. Het feit voor de kolonie is nog steeds het anonieme schrijven in *Neerlandia* en wat daarover al zoo te Willemstad is te doen geweest. Hoeveel kwaad bloed door dat schrijven is gezet, blijkt wel uit hetgeen de *Amigoe* betreffende het verhandelde in de vergadering der groep Nederlandsche Antillen van het Algemeen Nederlandsch Verbond mededeelde, en uit eenige ingezonden stukken van verontwaardigde curaçaosche dames in *Wekker en Vrijmoedige*.

„Een machtig protest is opgegaan uit ons volk”, schreef de *Amigoe* naar aanleiding van de vergadering, die den 23en Maart ll. in de vergaderzaal van den Kolonialen Raad werd gehouden en door een talrijk publiek werd bijgewoond — de presentielijst werd door 109 leden van het Verbond geteekend, maar er kwamen nog velen nadat de vergadering reeds was geopend, toen geen gelegenheid tot teekenen meer bestond — terwijl het volk zich buiten ophoopte om van tijd tot tijd luide zijne instemming te betuigen met hetgeen binnen in de zaal werd verhandeld.

De slotsom was dat het zenden van een schrijven aan het Hoofdbestuur van het Verbond werd goedgekeurd, waarin met ontbinding der groep gedreigd werd, zoo herstel van grieven wegens opname van het bewuste stuk in *Neerlandia* van de zijde van het Hoofdbestuur mocht uitblijven, terwijl tegen het telegrafisch advies van het Hoofdbestuur eveneens per

kabel het ontslag van den heer van den Brandhof gehandhaafd bleef, tenzij inlichtingen door het Hoofdbestuur te verstrekken de groep aanleiding mochten geven om op haar besluit terug te komen.

Ter wille van het goede doel, door het Verbond nagestreefd, hopen wij, dat het intusschen moge gelukt zijn dezen storm te bezweren, welke als zoo dikwijls over het hoofd van hem, dien men zou willen treffen, gaat, om hogere belangen te schaden.

Typisch is wel, dat waar men den ongenoemden schrijver in Neerlandia te lijf gaat wegens zijne onder bescherming der anonimiteit tegen de curaçaosche maatschappij in het algemeen en de curaçaosche vrouwen in het bijzonder gerichte aanvallen, in de Wekker b.v. een dame te velde trekt tegen de Hollanders en de nederlandsche vlag op Curaçao om hetgeen één Hollander in staat werd gesteld — door een onhandige toepassing wellicht van de „hoor en wederhoor“-leer — tegen Curaçao in het midden te brengen.

Daar krijgt men dan te hooren, dat Curaçao het niet kan helpen onder nederlandsche vlag te staan, worden aan Nederland de „lauwe pogingen“ voor de voeten geworpen om verbetering in den toestand der kolonie te brengen, maar de schrijfster vergeet dat zelfs die „lauwe pogingen“ door Nederland als het ware aan de kolonie moesten worden opgedrongen.

Zoo lokt de eene onbillijkheid de andere uit, ontstemming en tweedracht zaaient, waar slechts door eensgezinsheid en eendracht het doel, dat zoowel het moederland als de kolonie voor oogen staat, kan worden nagestreefd.

Beaucoup de bruit hélas! pour une omelette.

De inkomstenbelasting is er dan toch eindelijk en wel met acht tegen twee stemmen werd het bewuste ontwerp door den Koloniale Raad aangenomen in zijne zitting van den 26en Maart II. Door de heeren Möller en van der Veen Zeppenfeldt werd nog het woord gevoerd voor eene vermindering der grondbelasting, de klip op den weg der totstandkoming dezer verordening, waarop het koloniale scheepje zich dreigde te pletter te stooten.

Die klip eenmaal voorbij nu, mogen we zeker wel hopen, dat het scheepje in het ruime vaarwater zijn weg zal vinden naar de veilige haven der toekomst, door het moederland gesteund en geleid, maar de bemanning ook steunende op eigen kracht en energie, den blik naar voren gericht.

Suriname. De Lawa-exploratie heeft tot nu toe weinig aan de verwachtingen beantwoord en zulks gaf aan Onze West aanleiding om de vraag te stellen of het niet wenschelijk ware om bij dat onderzoek ook partij te trekken van den speurzin der mannen van de practijk.

Het blad herinnert er aan, dat de groote goudontdekkingen elders niet voor de wetenschap waren weggelegd — de rijke Johannesburgsche goudvelden werden door een metselaar ontdekt, de wereldvermaarde Caratan-mijn in Venezuela door een Indiaan, en evenzeer was de wetenschap onschuldig aan de goudontdekkingen in Klondyke en Australië.

Met genoegen vernam het blad, dat in den laatsten tijd enige expedities zijn uitgezonden, die geheel op de primitieve inlandsche wijze in het Lawa-gebied zullen gaan zoeken naar goud. Of die enkele expedities, als een noodshot uitgezonden nu men nagenoeg op het punt staat het Lawa-gebied te verlaten, een direct succes zullen hebben, valt natuurlijk nog te bezien.

Den maatregel op zich zelf juicht het blad evenwel toe, en zoude het zelfs oirbaar achten dien verder uit te strekken, door b.v. een honderdtal kleine goudontginners in de gelegenheid te stellen, hun geluk te beproeven, met bepaling dat het gevonden goud geheel of gedeeltelijk hun eigendom zal worden en extra belooningen zullen worden toegekend voor waardevolle aanwijzingen na hun verkenning van het terrein.

Mocht het gouvernement den afstand naar Lawa te groot achten voor een dergelijke proefneming, dan zou zij kunnen plaats vinden in het gebied benoorden Lawa, waar het voornemen bestaat de exploratie voort te zetten.

Bij nota van wijziging heeft de gouverneur voorgesteld op de begroting voor 1907 een nieuw artikel op te nemen, waardoor bij aldiën de gouvernementen exploratie in het Oranje-gebergte even weinig bevredigende resultaten oplevert als thans werden verkregen, het geld voor de exploratie ter beschikking gesteld, verder zou kunnen worden besteed aan de exploratie van de streek tusschen Sara-kreek en Tapanahony, met name in het Lely-gebergte, waar te voren reeds bemoedigende resultaten werden verkregen, die echter wegens de bezwaren van het transport als anderszins een loonend bedrijf in den weg stonden, welke bezwaren zouden worden ondervangen bij doortrekking van den spoorweg.

Het spoorweg-vraagstuk voor Suriname zou dan niet meer beheerscht worden door de vraag of de schatten van het Lawa-gebied zulk een doortrekking wettigen, maar inzonderheid afhankelijk worden gemaakt van de quaestie, of de hulpbronnen van de door te trekken streek, in verband met de reeds bestaande ontginningen van de Compagnie des mines d'or een loonend spoorwegbedrijf in uitzicht stellen.

Zoude het geen aanbeveling verdienen, om nu reeds dezen weg in te slaan? Er waren tot ultimo 1905 omstreeks 350.000 gld. aan de Lawa-exploratie ten koste gelegd met tot dien vrij negatief resultaat, er zullen thans ongeveer 4 tonnen gouds daaraan zijn besteed. Ware het niet beter, het volle restant te besteden aan

een, dan uitsluitend op het voorkomen van goud in de, door den gouverneur bij zijne vorengenoemde nota van wijziging bedoelde streek te richten onderzoek, waarbij dan op de eene of andere wijze wellicht de wenk van Onze West zou kunnen worden ter harte genomen.

Beter dan de gouvernementen-exploratie in het Lawa-gebied tot nu toe, schijnt de nog in het leven te roepen bacoven-cultuur er voor te staan, nu Dr. van Hall uit New-York berichtte, dat de United Fruit Company aldaar zich in beginsel bereid verklaard had, de bacoven in Suriname op te koopen, en een inspecteur naar Suriname zou zenden.

De United Fruit Co. blijkt dus te dien opzichte goede verwachtingen omtrent de kolonie te koesteren. Ook in andere opzichten is Suriname in den vreemde nog verre van ten doode zijn opgeschreven. De Royal Mail wil haren dienst op Paramaribo hervatten, maar wenschte zich daarvoor de toezegging verzekerd te zien van 200 à 250 ton vrachtgoed per scheepsgelegenheid van Europa en Amerika, en een subsidie uit de koloniale kas — in eene te Paramaribo belegde vergadering werd van 5 tot 6000 dollars 's jaars gesproken.

Die subsidie-quaestie, waarop onder het bestuur van gouverneur Lely een weigerend antwoord volgde, moet aan het huidig bestuur alles behalve gelegen komen. De middelen vloeien nu nog minder dan in het afgelopen ongunstige jaar — in de twee eerste maanden bleven de invoerrechten 23000 gld. beneden de opbrengst van het vorige jaar en 37000 gld. beneden het één zesde van de raming voor dit jaar.

Of het gezelschap nederlandsche tooneelstukken, dat een bezoek aan Paramaribo en Curaçao beoogt hier voor een goed tijdstip heeft gekozen? Wie weet, misschien valt het nog mee, en is het in hoofdzaak de koloniale kas, die noodlijdend is.

Van Vreemde Koloniën.

Militaire geheimen. Sedert eenigen tijd doen gelijk bekend de schepen der maatschappij Nederland de haven Singapore aan. De engelsche autoriteiten aldaar zijn uiterst bezorgd voor het bewaren der militaire geheimen, zoodat het b.v. verboden is om binnen 3000 yards van Fort Canning, het fort dat van uit zee duidelijk zichtbaar is op hoogen heuveltop, fotografische opname te doen. Verscheidene vreemdelingen zagen zich reeds tot hooge boeten veroordeeld, wijl bij aanhouding wegens overtreding van de verschillende verbodsbepalingen onontwikkelde platen in hun bezit bevonden werden, waarop bij ontwikkeling toevallig een stuk van een of ander fort van de plaatselijke verdedigingswerken zichtbaar werd. Een hongkongsch blad vestigde onlangs de aandacht der singapoese autoriteiten op het feit, dat men te land zoo zorgvuldig de forten tegen opname door onbevoegden of ongewenschten bewaakte, terwijl het een overbekend feit was, dat aan boord der vreemde mailboten bij het in en uitgaan van de haven legio van kodaks en camera's op de kust en de zich daarop duidelijk afteekende verdedigingswerken gericht werden. Nu onlangs werd een franschman, een passagier van de Océanien, de heer Marchant te Singapore aangehouden wegens het nemen van kiekjes van de, bij uitstek zich daartoe leenende Cavenagh-brug, die evenwel binnen den kring van 3000 yards om Fort Canning is gelegen. De rechter, de heer Bryant, nam aan dat deze overtreding een toevallige was, maar een nog onontwikkelde plaat in de camera gaf bij ontwikkeling het beeld van Fort Blakan Mati te zien, waarvan de opname van uit zee dus aan boord van de Océanien en op fransch territorium had plaats gehad. Die plaat kostte den amateur-fotograaf 250 dollars (300 gld.) boete en in beslagneming van zijn camera.

Het dunkt ons dat het niet kwaad zou wezen, zoo de Nederland hare passagiers aandachtig maakte op de gevaren, aan het kiekjes nemen te en om Singapore verboden. Wat nu aan een passagier van de Messageries overkwam kan morgen een passagier van de Nederland ondervinden.

Een landbouwcredietbank in Engelsch Indië. Wij ontleenen aan de Times of India het volgende:

„In zijne bij het debat over de begroting gehouden redevoering stelde sir Denzil Ibbetson een belangrijken maatregel in uitzicht in de campagne om den landbouwer te bevrijden van de schuldenlast, die op hem drukt. Hij deelde mede dat de regering een plan bestudeert tot instelling bij wijze van proef van een landbouwcredietbank waarvan het kapitaal door particulieren zou worden gefourneerd met rentegarantie evenwel van het gouvernement, welk voorbeeld bij welslagen waarschijnlijk in andere deelen van Indië navolging zou vinden. Dit plan is natuurlijk geheel iets anders dan de cooperatieve vereenigingen, waarvan men hoopt dat zij onder de huidige bepalingen in de kolonie wortel zullen schieten. Deze hebben evenzeer ten doel den spaarzin aan te moedigen als om den landbouwer in staat te stellen gemakkelijk aan geld te komen. De proef die het gouvernement op het oog heeft, geldt zuiver een instelling van landbouwcrediet, door het gouvernement te waarborgen, en ontleend aan lord Cromer's waardevolle politiek in Egypte. Er is plaats voor beide soorten van instellingen; maar het zal waarschijnlijk blijken dat het veld voor een landbouwcredietbank meer beperkt is dan dat voor cooperatieve crediet-vereenigingen. Zij die op zulk een bank naar het voorbeeld van Egypte aandrongen

en niets anders, zagen waarschijnlijk het groote verschil over het hoofd tusschen de landbouwstelsels in beide landen. In Egypte heeft men goede seizoenen en minder goede oogsten, maar het volmaakte irrigatiestelsel maakt daar een algeheele mislukking van den oogst tot een feitelijke onmogelijkheid.

In Indië zouden de streken, waar hongersnood nog al eens voorkomt, weinig aantrekkingskracht oefenen voor het op touw zetten zelfs van een door gouvernementen-garantie beschermde bank. Maar in dit land zijn uitgestrekte streken, met name in Birmah, Bengalen en Noord-Indië, even geschikt voor de operatiën van een landbouwcredietbank als Egypte. Hare werkzaamheden behoeven evenwel niet tot deze streken beperkt te blijven. Het experiment verdient te worden toegejuicht en wij twifelen niet of de nieuwe bank zal met zorgvol optreden een nuttig middel blijken om den landbouwer van zijn schuldenlast te bevrijden.

Hier zij aan toegevoegd dat ook voor de Philippijnen de kans bestaat dat zulk'eene bank als vorenbedoeld er wordt opgericht. Aan het amerikaansch Congres is toch voorgesteld om het gouvernement te Manilla te machtigen vergunning te verleenen tot oprichting eener particuliere landbouwcredietbank, met waarborg van het gouvernement eener rente, 4 percent 's jaars van het gestorte kapitaal en in totaal eene som van 200.000 dollars (500.000 gld.) niet te boven gaande.

De International Banking Corporation te Manilla zou zich reeds bereid verklaard hebben om deze instelling te financieren.

De opstand in Natal. Het begint naar het blijkt te spannen in Natal, waar tengevolge van de invoering van een hoofdgeld van 14 shillings (8 gld. 40 cents) per jaar ontevredenheid onder de Kaffers begon te heerschen, zoodat de gewapende macht er bij te pas moest komen om de belasting te innen, waarop bij Byrnetown een klein gevechtje plaats had, dat nu in zijne gevolgen de geheele kolonie doet rillen en beven. Hoofden werden afgezet, een twaalfal opvoerlingen gefusilleerd, en men meende daarmee en door inbeslagneming van de eigendommen der onwillige hoofden en vernieling hunner kraals reeds de rust te hebben hersteld, toen het bleek dat één hoofd Bambata, zich niet bij den toestand neerlegde en zijn aangewezen vervanger op het lijf viel en gevangen nam, en daarop met zijne getrouwen de bergen in vluchtte.

Men vreest voor ernstige complicatiën van de zijde der Zoeloes op de grenzen van Natal. Dinizoloe, hun opperhoofd, zou aangeboden hebben tegen Bambata op te trekken, maar de natalsche regeering acht het toch geraden hare mobilisatieplannen, waardoor 'n 7000 man in het veld zullen worden gebracht, niet te laten varen.

De Aborigines Protection Society te Londen heeft der engelsche regeering verzocht, hare tusschenkomst te willen verleenen, dat de rijks-troepen gedurende de troebelen in Natal niet worden gebruikt om er de belasting te innen, en aan de officieren niet de macht wordt verleend, om gedurende dien tijd aan de inboorlingen hun land te ontnemen, hunne hoofden af te zetten of op andere wijze inbreuk te maken op de, aan de inboorlingen van Natal gewaarborgde constitutionnele rechten.

Verdere afrikaansche strubbel. In Duitsch Oost Afrika heet de opstand nu weer wel, dan weer niet bedwongen. Intusschen heeft de gouverneur der kolonie zich genoodzaakt gezien om in de streken, waar onlusten zich voordeden of nog voordoen, een passienstelsel voor niet-inboorlingen in te voeren, die daarbij een waarborgsom hebben te storten. Die maatregel is tegen de europeesche en indische kooplieden bedoeld, die door de levering van wapens en munitie het vuurtje van den opstand moeten hebben warm gehouden.

In Süd-West wordt nog immer gevochten. De engelsche burenen beginnen in te zien, dat de onlusten daar, hoeezer den Duitschen concurrent al die moeite volgaarne gegund wordt, niet nalaten kunnen hun invloed ook in het engelsche deel van Zuid-Afrika te doen gevoelen. In het begin dezer maand werden een 400 Hottentotten, mannen, vrouwen en kinderen, die op engelsch gebied uitgeweken waren door de Kaap politie naar Rietfontein teruggebracht.

Voor Frankrijk, dat ter conferentie van Algesiras vrijwel zijn zin kreeg ten opzichte van Marokko, schijnt Turkije in het hartje van het zwarte werelddeel eene verrassing in petto te houden. De Sultan, die het reeds met de Engelschen aan den stok heeft over de plaats met den zonderlingen naam Akaba, op de grens van Egypte en Klein-Azië, heeft het nu in zijn hoofd gezet, dat Kanem en Wadai tot het achterland van zijn tripolitaansch gebied behooren en Engeland niet het minste recht had om bij de verdragen van 1898 en 1909 over die gewesten ten behoeve van Frankrijk te beschikken. Een militaire expeditie zou op het punt staan naar Kanem en Wadai te vertrekken, maar de fransche regeering heeft den padasja doen weten, dat het bedoelde bezoek beter achterwege bleef en door Frankrijk niet zou worden geduld.

Behanzin, de ontroonde koning van Dahomey, die zich in zijn ballingsoord op Martinique verveelde en misschien ook wel zich alles behalve op zijn gemak gevoelde met dien Mont-Pelée voor 'n oogen, die zoo raar spoken kan, heeft vergunning bekomen wat dichterbij zijn vaderland te wonen, nl. in Algiers, waar hij de kleine ex-koningin van Madagaskar ook kan ontmoeten. De minister van koloniën, Leygues, achtte

het oirbaar te gelasten, dat Behanzin zoo spoedig mogelijk zijne reis zoude voortzetten, misschien wel om te voorkomen, dat hij te Marseille landgenooten zou on moeten en daarmee zou kunnen confereeren. Trots waaraan die neger-koning zich tegenover zijne onderdanen schuldig maakte, moet hij toch in Dahomey nog verre van vergeten zijn en op een grooten aanhang kunnen rekenen. Behanzin heeft intusschen te Marseille de, daar onlangs geopende tentoonstelling bezocht, waar ook zijn voormalig rijk vertegenwoordigd is. De afrikaansche chabar-angin zal nu wel spoedig in heel Dahomey de mare verspreiden, dat de groote koning nog leeft — het lijkt ons niet onmogelijk, dat de Fransen daar nog eens nieuwe moeilijkheden zullen ondervinden.

Rubber in Bombay. De heele wereld plant rubber of zamelt oude fietsbanden en dergelijke op om in de behoefte te kunnen voorzien aan eene der grondstoffen voor de zich steeds meer en meer uitbreidende industrieën, waarbij de rubber een hoofdrol speelt.

In Ceylon, op het schiereiland Malakka, op Java en Sumatra wordt nu reeds met succes rubber gecultiveerd en breiden de aanplantingen zich uit, wat wel noodig schijnt te wezen, met het oog op het gevaar van uitputting van het rubber-land bij uitnemendheid — de Para streek in Brazilië.

Het bombaysche gouvernement heeft nu ook besloten proeven te nemen met den aanplant van rubber in de provincie. In het Noorden komt de *ficus elastica* in de eerste plaats in aanmerking, terwijl in het Zuiden hoofdzakelijk met hevea proeven zullen worden genomen.

De Turken in Arabië. Men schrijft uit Aden aan de Times of India, dat de turksche regeering de noodzakelijkheid zou hebben ingezien van den aanleg van een spoorweg van Hodeida naar Sana, de operatiebasis voor de turksche troepen bij hunne actie tegen den opgestanen Imam. De approviandierung der troepen te Sana levert nagenoeg onoverkomelijke moeilijkheden op. Er zijn niet genoeg kameelen te bekomen om de voorraden van Hodeida naar Sana en van hier naar de, in het veld staande troepen op te voeren. De dieren vallen onderweg bij hoopen dood van honger en uitputting.

Een fransche en twee turksche ingenieurs waren te Hodeida aangekomen en hadden reeds een begin gemaakt met de opname van de naar Sana aan te leggen lijn.

Te Hodeida laat het turksche gouvernement door Italianen voor 180.000 gld. verbeteringen aan de haven aanbrengen, zoodat aan te nemen valt, dat men te Konstantinopel trots zware tegenvallers, als de nederlaag der troepen voor Sjahura, meent het met de opstandelingen wel klaar te kunnen spelen.

Irrigatie in Ceylon. De Times of Ceylon klaagt over de zonderlinge wijze, waarop ten aanzien van deze voor den landbouw in de kolonie zoo belangrijke quaestie wordt omgesprongen met de koloniale financiën. De fout schijnt hierin te moeten worden gezocht, dat waar men in Engelsch Indië te veel op de financieele resultaten lette, op Ceylon in eene andere richting werd gezondigd, door overdreven zorg voor den inlandschen landbouwer, waardoor groote werken werden aangelegd, die zoo goed als aan niemand ten goede komen. Een reservoir werd te Minneraya gebouwd, dat met 9 mijlen aan kanalen 20000 acres kan bevloeden, die nu zoo goed als geheel braak liggen.

Een kwade factor voor de irrigatie is de waterverspilling, waaraan de singhaleesche landbouwer zich schuldig maakt. In tegenstelling met elders, waar de rijst eerst op bibitvelden wordt gezaaid om daarna te worden uitgeplant, laat de Singhalees zijn heele land onderloopen, beploegt het dan en zaait de rijst uit, waardoor hij viermaal meer water gebruikt dan zijn collega elders.

Het irrigatie-departement en de bestuursambtenaren liggen in de kolonie voortdurend met elkaar overhoop wat natuurlijk ook al niet bevorderlijk is aan 'n goeden gang van zaken.

De Amerikanen op de Philippijnen. De Mindanao Herald van Zamboanga op Mindanao schreef het volgende:

„Amerikanen, zelfs in het eigen land, hebben niet het monopolie van burgerlijke deugden, maar zij zijn zulk een verlicht volk, en hun ambtsbevoegdheden zijn zóó beperkt, en het zoeklicht der publiciteit speelt zoo vrijelijk op een ieder, dat zij tehuis worden weerhouden van de kwade practijken, welke zij op de Philippijnen ongestraft kunnen plegen. Naar aanleiding hiervan weigeren diegenen onzer, die hier feitelijk van den beginne af hebben vertoefd en de resultaten onzer vestiging van nabij hebben gadeslagen, beslist nog langer te gelooven, dat de Amerikaan, wanneer hem absolute volmacht wordt gelaten als hier, een haar beter is of zich meer om de rechten van anderen bekommert dan de Spanjaard, de Rus of zelfs de Turk. Wanneer wij het Philippijnsche imbroglio op de keper beschouwen, zijn we zoo vrij te beweren, dat alle plannen op niet anders dan hersenschimmen neerkomen. Naar onze meening staan evenwel twee wegen open om ons uit de huidige moeilijkheden te werken, of de president benoemt een gouverneur; bona fide amerikaansche ingezetenen kiezen om de twee of vier jaren uit hun midden hoofden van departementen, die dan het Hoogerhuis uitmaken, terwijl in het Lagerhuis de vertegenwoordigers der Philippino's zullen zitting nemen, of men late de eilanden geheel aan de in-

landsche bevolking, die waarschijnlijk niet minder voor zich zelve zal kunnen doen dan wij tot nu toe voor haar hebben gedaan.”

Een laatste staaltje van de zelfzuchtige amerikaansche politiek is een besluit, waardoor aan de katoentjes uit de Vereenigde Staten op de eilanden een voorrecht wordt toegekend. De amerikaansche katoentjes zijn half zoo breed als die uit Engeland en Spanje ingevoerd. Van den beginne af was reeds een voorkeur tarief in het leven geroepen, waardoor de breede stoffen in verhouding dubbel zooveel moesten betalen. Men ondervindt dat tarief door het fabrikaat op de helft door te snijden. Het doel werd dus niet bereikt. Thans is bepaald dat alleen die stoffen op het voorkeur-tarief aanspraak hebben, die aan beide zijden een natuurlijke zelfkant hebben. Oom Sam komt evenwel nog bekocht uit, en heeft zich hiermee het monopolie der katoentjes nog niet verzekerd, want de duitsche fabrikanten, alsof ze geroken hadden dat zoiets komen moest, weven in het midden der voor Manilla bestemde stukken een breeden zelfkant, zoodat al komen ze nu ook doorgesneden het land in, toch aan den eisch is voldaan. Daar zal ook wel weer wat op worden gevonden.

INGEZONDEN

Rome, 20/4 1906.

Aan de Redactie van het Kol. Weekblad.
den Haag.

Geachte Redactie.

Reeds van plan over toerisme op Java een woordje in het midden te brengen, vind ik in bijgaand artikelje overgenomen uit de Sumatra-Post dd. 17 Maart, eene gereede aanleiding, om aan mijn voornemen gevolg te geven, met beleefd verzoek, ook het genoemde art. hieronder een plaatsje te geven:

„De „toelatingskaart.”

In een zeer lezenswaardig artikel in de Semarang Courant wordt, naar aanleiding van de zaak Dijkstra, de wenschelijkheid betoogd eener wijziging van Staatsblad 1872 no. 38, dat voorschrijft, dat men voor vestiging in Nederlandsch-Indië een toelatingskaart moet aanvragen en, in geval men dit nalaat, het land kan worden uitgezet.

Het is duidelijk, dat men hier te doen heeft met een soort van „immigration act”, die alleen mag worden gebruikt als een wapen tegen chevaliers d'industrie of schooiers, gewoonlijk betiteld als „undesirables”. Dat het veronderde staatsblad zou worden gekeerd tegen

personen als mr. J. F. Dijkstra, heeft de wetgever niet bedoeld, noch vermoed. Gelukkig is beroep toegelaten op den Gouverneur-Generaal, en dat deze in casu den resident der Lampongsche Districten ongelijk zou geven, was te voorzien.

Het heele Staatsblad is verouderd. Het herinnert aan den tijd, toen men passen noodig had om zich van het eene land naar het andere te kunnen begeven. Het is belachelijk, van touristen die Java's mooie blauwe bergen willen bewonderen, te vergen, dat zij vooraf naar een residentiekantoor moeten loopen om permissie te vragen in 't land te mogen blijven, en daarna nog een verlof moeten vragen om hun trip te maken. De vreemdelingen lachen ons uit. Waar ter wereld, behalve dan in Rusland, vindt men zulke kinderachtigheden?

Zeer terecht dringt de Semarang Courant er dus op aan, dat die verouderde rommel over boord wordt geworpen. Alleen enkele bepalingen, als een dam tegen de instrooming van berooide Chineezers en dergelijke proletariërs, hebben recht van bestaan.

Het ligt niet in mijne bedoeling de zaak uit te werken; alleen de aandacht te vestigen op een bron van inkomsten voor velen, op Java in de eerste plaats, die veel ruimer kan vloeien, dan thans het geval is.

Ik vraag: Hoe staat het met het toerisme op Java? Kan men er spreken van eenig vreemdelingenverkeer? Wordt er reclame gemaakt om dat verkeer te bevorderen? Wereldreizigers zijn tegenwoordig geen witte raven meer. Kan er niets gedaan worden om het verkeer van Ceylon via Singapore—Japan ook over Java te leiden?

Daarvoor moet reclame gemaakt worden over heel de wereld, vooral in Amerika, dat jaarlijks schatten uitgeeft voor reizen. De Amerikanen gaat ieder jaar verder van huis. De Engelschman volgt hem op den voet. Caïro, Egypte was vroeger jaren al een verre reis.

Nu gaat het naar Eng.-Indië, Ceylon, al of niet gevolgd door een thuisreis via Japan. Waarom niet ook Java in dat verkeer opgenomen? Er is genoeg, dat den vreemdeling daarheen zal kunnen trekken. Maar no. 1 is: bekendheid met reisgelegenheid, enz.

Ik verkeer veel met Engelschen en Amerikanen. De meesten hunner kennen „de visu” een groot deel van de wereld, weten van hooren zeggen, dat Java mooi is en belangwekkend. „It is a pity that I have not been there” dat is de slotsom. Maak het de lui gemakkelijk; breng hen door overal verspreide Engelsche boekjes op de hoogte van reis-gelegenheid en seizoen, van pruzen, door foto's van mooie punten, door beschrijving van cultures, hef de eisch toelatingskaarten op, kortom: maak Java bekend door voortdurende reclame in de eerste plaats!—

Is hier voor „Oost en West” niets te doen?

Hoogachtend,

J. L. LEFÈBRE.

OOST EN WEST.

Tentoonstelling

VAN

Nederlandsch Indische KUNSTNIJVERHEID

Bezuidenhout 18,

van ZATERDAG 21 April tot en met

ZONDAG 29 April.

GEOPEND van 10 uur v.m. tot 6 uur n.m.

TOEGANGSPRIJS f 0.50.

Voor KINDEREN f 0.10.

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Verhandelingen van het Bataviaasch Genootschap. Dl. 56, 2e stuk.

Tettum—Hollandsche Woordenlijst, met beknopte spraak-kunst, door A. Mathijsen.

3e Stuk. Het verhaal van den gulzigaard in het Tontemboansch, Sangireesch e Bare'e. Tekst, vertalingen en aantekeningen uitgegeven door J. Alb. T. Schwarz en N. Adriani.

Mededeelingen van wege het Nederl. Zendinggenootschap. Dl. 50. (1906). 1e stuk.

Land- en volkenkunde van Ned. Oost-Indië: Gebruiken der Bataks in het maatschappelijk leven (2e vervolg), door J. H. Meerwaldt. — Een en ander aangaande de Karo-Bataks (vervolg), door J. H. Neumann. — Een Vredesconferentie te Posso, door Ph. H. C. Hofman. — Uit de Zending: Verslag over de Kweekschool en Scholen in het ressort Madja-warna over 1904 door J. Kats. — Vijfde vergadering der Javaasche voorgangers in de Oost-Java Missie, gehouden te Madja-warna, 10 en 11 Januari 1906.

Teysmannia. 1906. Afl. 3.

Aanleg van den tuin, door H. J. Wigman. — Het nut eener rationeele grondbewerking I, door Jhr. L. de Savornin Lohman. — Mededeelingen betreffende de Ca-outchoucultuur, XIV, door W. R. Tromp de Haas. — Extractie van Cocablād, door Dr. A. W. K. de Jong. — Het behoud van kiemvermogen bij Liberiazaden, door Pit. — Nematoden in Robusta-koffie, door Dr. P. J. S. Cramer.

De Indische Mercuur. 24 April 1906. no. 17.

Sumatra- en Borneo-tabak. — Humus als een factor van vruchtbaarheid van den bouw bodem, door Jhr. Mr. C. J. E. van Haeften. — Argenrone-zaad van Curaçao, door W. H. Bloemendal. — Kinabelangen op Java. — De geschiedenis van de Standard Oil Company (vervolg). — Uit Consulaire Verslagen. — Verslagen van Maatschappijen, Enz. — Bijvoegsel: Officieele vergelijkende prijs-opgave van de in de eerste vijf inschrijvingen in 1906 en 1905 verkochte Sumatra en Borneo-tabak (oogsten 1905 en 1904): — Technisch Bijvoegsel: Machinale oogst van suikerriet. Enz.

Eigen Haard. 21 April 1906. no. 16.

De officieren van het 19e Bataljon Infanterie in het bivak te Watamponé, door Jot (met afbeelding). — Kong Ngie Tong (de Chineesche Vereeniging in Suriname) (met afbeelding), door X.

Maandbericht van het Ned. Zendinggenootschap. April 1906.

Een vredesconferentie te Posso, door Ph. H. C. Hofman.

Orgaan der Nederl. Zendingvereeniging April 1906.

Ziekenbehandeling, door H. C. Ruttink. — Over het Ziekenhuis te Tjideres, door J. Verhoeven. Enz.

Brengt een bezoek aan

BOEATAN,

PLAATS 9. DEN HAAG.

Permanente Tentoonstelling

van Indische Kunst en Nijverheid.

VERKOOP en NABESTELLING.

Toegang VRIJ.

Thee met Ind. gebak van 3—6 ure n.m.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende

wonende te _____ wenscht

donateur-*trice* te worden der Vereeniging **Oost**

lid _____

en **West** tegen een jaarlijksche contributie

van f _____

den _____ 190_____

Straat of gracht _____

Handteekening _____

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofd-
bestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.

Algemeene Wissel- en Effectenbank

28a, PRINS HENDRIKSTRAAT, 's Gravenhage.

COMMISSARISSEN: R. DE LANNOY, *President*.
L. J. ELKHUIZEN, *Secretaris*.
D. HEIJTING SR.
H. K. J. VAN DEN BUSSCHE.

DIRECTEUR: P. J. J. W. GIEBING.

Belast zich met In- en Verkoop van Effecten en verricht verder alle Bankzaken.

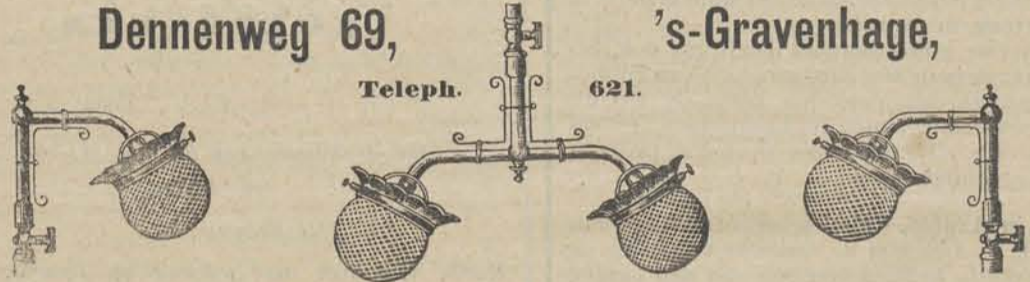
Neemt gelden à deposito met opzegging van:

1 dag	10 dagen	1 maand	6 maanden	1 jaar
2 1/4 %	2 1/2 %	3 %	3 1/2 %	4 %

De N. V. Maatschappij „ASTRA”,

Dennenweg 69, 's-Gravenhage,

Teleph. 621.

beveelt zich beleefd aan voor: den **aanleg** en de **herstelling** van GAS-, WATER-, ELEC-TRISCHE- zwak- en sterkstroom leidingen, **polijsten, vergulden, vernikkelen** en **herstellen** van metalen voorwerpen; ook wat tot het Smidsvak behoort, leveren van KAP-, KROON-, KANTOOR en ELECTR. LAMPEN met diverse kappen en **korallen randen**. Voorts wordt de aandacht verzocht voor de Specialiteit in **ALUMINIUM KEUKEN-GEREEDSCHAP**, tot zeer scherp gestelde prijzen.

Dit artikel is in deugd- en duurzaamheid of prijs onovertroffen.

Complete CLOSETS, FONTEINEN, ZINKEN, GEEMAILLEERDE en STALEN BAD-KUIPEN met en zonder Geysers voorhanden.

Prima GASGLOEILICHTKOUSJES, GLASWERK enz.; GASCOMFOREN in verschillende modellen WEEGSCHALEN, GUMMISPONSEN, GASLANG in metaal en gummi.

Onderhouden van gasgloeilichten tegen zeer billijke voorwaarden. Kousjes **ook** voor de verschillende **hangende** lichtsoorten zijn in voorraad, riekend licht wordt onmiddellijk verholpen. Orders voor Indië worden spoedig en tot de goedkoopste prijzen uitgevoerd.

Een der directeuren was jaren lang in den handel op Java, zoodat alle gewenschte in-lichtingen kunnen worden verschaft aan hen die van of naar Indië vertrekken.

Vraagt prijsopgaaf.

Zeer geschikt voor Indië.

Lyro-Barlock Comp.

75, Wagenstraat 75,

Den Haag.

26000

prima kwaliteit platen

aan een kant bespeelbaar,

(voor iedere Machine geschikt),

worden opgeruimd,

wegens invoering van dubbel bespeelbare platen.

Imperial Records van f 4.50 nu f 1.50.

Groote Platen van f 2.50 nu f 0.95.

Kleine Platen van f 1.25 nu f 0.47 1/2.

Tevens worden wegens vergrooting der zaak een groote partij Spreek-machines van af f 8.75 en hooger opgeruimd.

Tevens opruiming van Muziekinstrumenten, Phototoestellen, Tooverlantaarns, Sport-Artikelen, enz.

Na toezending van het bedrag, worden de gewenschte Platen, Spreek machines, enz., onmiddellijk overgezonden.

Catalogus en Prijscurant worden op aanvraag kosteloos toegezonden.

L. F. WAGNER & Co.,

75, WAGENSTRAAT 75.

DEN HAAG.

TELEFOON 3544.

AMSTERDAM,
Damrak 18.
Telefoon 5767.

ROTTERDAM,
Aghiesestraat 79.

Bij uitzondering wordt ook Zondag 1 April ons MAGAZIJN open gehouden.